

MESEČNIK ZA ČLANE VZAJEMNE ZAVAROVALNICE V LJUBLJANI

Izhaja dvanajstkrat na leto. — Celoletna naročnina za člane Vzajemne zavarovalnice Din 1.—, za vse ostale Din 16.—.

Izdaja: Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani. — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva cesta 19, telefon 30-21, 30-22, 30-23, 30-24.

LETNIK V.

DECEMBER 1940

ŠTEV. 12

U resnih časih

Zgodovinski dogodki, ki se odigravajo širom po svetu, še niso in očitno še dolgo ne bodo zaključeni. Ves svet se vije v krčih nekega prerojevanja, tipa po preureditvi in rušenju, ki ga povzročajo bombe iz letal, se pridružuje načrtno rušenje vsega onega v gospodarskem in družabnem pogledu, kar sodobniki smatrajo za izvor krivde človeški stiski. Časi, v katerih živimo, so nad vse resni. Tudi od narodov, ki niso neposredno vpleteni v bojni vrvež, zahtevajo žrtev, odpovedi in resnosti. Z naslednjimi vrsticami želimo popraviti nekatere napake, ki mečejo slabo luč na zrelost našega naroda.

Nihče ne ve, ali bo vojna vihra zajela še kak narod ali državo. Dosedanji zgledi kažejo, da je sodobna vojna vihra, ki nenadoma zapleše nad državo, v kateri je še hip prej sijalo sonce upanja na mir. Zato mora vsak narod in mora vsaka država, ki se zaveda upravičenosti svojega obstoja, ki kaj da na svobodo in čast, ki s svojim narodnim in državnim ozemljem ne baranta, vse tako pripraviti, da je nobeni dogodki ne morejo presenetiti. Žrtve za obrambo narodnega in državnega ozemlja, narodne in državne časti so za zrele narode in za po prirodni in priborjeni pravici utemeljene države nekaj nujnega in samo po sebi umevnega. Kdor se temu upravičenemu žrtvovanju skuša odtegniti, ali skuša težke čase celo v svoj osebnosti prid izrabljati, je zločinec na narodni skupnosti ter ne zasluži le najostrejše obsodbe, temveč tudi najtršo kazen.

O vzrokih draginje in pomanjkanja nekaterih doslej v življenju nepogrešljivih stvari je bilo že mnogo po našem časopisju napisanega. Vsi vemo, da mora zmanjkati onih predmetov, ki jih sicer uvažamo preko morij, ako so ta morja zaprta. Vsi tudi vemo, da mora produkcija življenjskih potrebščin občutno pasti, ako stojijo milijoni v službi vojskovanja ter so odtegnjeni produktivnemu delu. Prav tako vemo, da pomanjkanje kakkega predmeta po doslej veljavnih načelih in običajih dviga njegovo ceno. Vsi ti vzroki rodijo ono stanje, ki ga nazivamo draginja. Ker so vzroki sodobne draginje izven območja naše države, tudi naša država ne more

draginje odpraviti. Ali ona se zoper njo bori, jo skuša ublažiti in njen poguben učinek na življenje državljanov zmanjšati. Zato izdaja gospodarske uredbe, ustanavlja nove oblike trgovanja in skuša na vse možne načine dvigniti kupno moč državljanov.

Pa se vendar najdejo ljudje, ki bi hoteli v teh pogledih vse bolj vedeti, ki sleherno po nujni časa in razmer narekovano odredbo do kosti oberejo in skritizirajo ter budijo nezadovoljnost širokih množic. Taki ljudje so predvsem oni, ki jim je dosedanji gospodarski red kopičil bogastvo in prinašal nezasluzene dobičke. Dalje so to ljudje, ki imajo interes, da bi nas čas in dogodki našli nezadovoljne, nergave in malodušne. In so končno taki tudi tisti ljudje, ki v svoji kratkovidnosti ali omejenosti ne vidijo — ali pa tudi nočejo videti — resnosti časov in iščejo vzroke sodobni stiski povsod tam, kjer jih ni. Brezpogojno zaupanje v državno vodstvo tudi v pogledu gospodarjenja je dandanes temeljna zahteva naše moči in predpogoj za čim blažjo prebroditev današnjih težav.

Že iz sv. pisma vemo, da je v sebi razdvojeno kraljestvo zapisano razpadu. To velja tem bolj v časih, ko se rušijo častitljive in bogate državne tvorbe ter se vojni vihar ne ustavlja pred ničemer. Tudi za srečno bodočnost našega naroda in države je v teh časih bolj kot kdaj potrebno popolno edinstvo ljubezni, požrtvovalnosti in borbene pripravljenosti. Vse, kar nas je v mirnih časih upravičeno ali neupravičeno razdvajalo po pokrajinah, v politiki, v družabnem življenju, nima danes nobenega smisla več in more biti naši skupnosti le škodljivo. So vprašanja, glede katerih moramo zaradi lastne sreče biti vsi ene misli in enih želja.

Zato je tem bolj vse obsodbe vreden vsak poskus, ki bi mogel vnesti v vrste državljanov neslogo in prepir. Najvišje politično načelo vsakemu našemu državljanu mora biti: **kralj, država, narod.** Temu načelu smo dolžni služiti zaradi hvaležnosti napram milijonskim življenjem, ki so bila za to državo v preteklosti žrtvovana, smo dolžni služiti zaradi časti in ponosa; ki ga ima vsak narod, kateri hoče živeti, smo pa dolžni služiti tudi

Obilje božičnega miru

naj se posebno letos razlije nad vse naše prijatelje, sodelavce in zavarovance! Tako iskreno želita

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani
Uredništvo in uprava »Naše moči«.

Iščemo potnike!

Za celo Slovenijo posebno pa še za Notranjsko iščemo sposobne in poštene potnike, ki se hočejo posvetiti zavarovanju. Prošnje s točnimi podatki in navedbo referenc je treba poslati na KARITAS, Ljubljana, palača Vzajemne zavarovalnice.

KARITAS,
Ljubljana.

Obvestilo

Vse naše zavarovance in poslovne sodelavce obveščamo, da nista več zastopnika našega zavoda:

Jelar Josip in Šušteršič Franc,
oba iz Ljubljane.

Navedena od 1. novembra t. l. nista več pooblaščenca za zastopanje našega zavoda, prevzemanje ponudb ter sprejemanje premije za naša zavarovanja vseh panog in oddelkov.

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA.

V dobi tujskega prometa. V neko vas pride letovišar in stopi k vaškemu brivcu, da bi ga obril. Brivec posadi letovišarja na stol, vzame kos mila, krepko pljune na milo in hoče gosta namiliti. Ko letovišar to vidi, skoči pokonci in začne kričati: »Kaj pa vendar mislite! S pljunom nameravate napraviti milnico! Škandal!« — Brivec (čisto mirno): »Ne vem, zakaj se razburjate. Saj sem to storil le, ker vidim, da ste tuje. Našim domačim pljunem kar v lice.«

NE VEMO NE URE NE DNEVA ...

V zadnjem času je »KARITAS« med drugim izplačala

cele zavarovalne vsote

ob smrti sledečih članov in članic:

Strohmajer Franc, Ledinek 22, p. Sv. Ana v Slov. goricah;

Majer Elizabeta, Maribor, Dušanova 6;

Fabjan Frančiška, Stražišče pri Kranju 127;

Artl Mihael, Breg 14, p. Zirovnica;

Požinek Ivan, Store 11 pri Celju;

Benda Frančiška, Ljubljana, Svabičeva 15;

Veseli Tomaž, Globel pri Sodražici 7;

Zaklan Milan, Maribor, Glavni trg 24-III.;

Cesen Stanko, Kranj, Tavčarjeva ul. 2;

Fabjan Martin, Sv. Urh 45, p. Trbovlje I.;

Martinčič Marija, Sv. Jurij pod Kumom 51;

Pohovnikar Marija, Žerjav 7, p. Črna pri Prevaljah;

Gašparič Blaž, Levič 5, p. Laporje;

Bizant Jarež, Gornje Gamelje 7, p. St. Vid nad Ljubljano;

Švab Anton, Leše 46 na Gorenjskem;

Maurer Marija, Podvin 50, p. Polzela;

Savnik Marija, Jesenice na Gorenjskem, Ruardov trg 4;

Zerdoner Frančiška, Velenje 11;

Kristan Frančiška, Boletina 24, p. Ponikva ob juž. železnici;

Grlica Franc, Biška vas, p. Mirna peč;

Markelj Marija, Martinji vrh 49, p. Zelezniki;

Franko Marija, Grenc 9, p. Škofja Loka;

Korač Marija, Gortina 49, p. Muta;

Kamšek Franc, Kočevje 213;

Schittanz Jožef, Celje, Krekova 4-I.;

Smodej Jakob, Podkralj 15, p. Radeče pri Zidanem mostu;

Zalar Jera, Dole 42, p. Borovnica;

Bonšek Miha, Požanska gorca 49, p. Šmarje pri Jelšah.

Dvojno zavarovalno vsoto je KARITAS izplačala ob smrti:

Gašperlina Josipa, Domžale, Taborska 14;

Svetlina Lovra, Ljubljana, Aleksandrova 3,

in brezplačno sezavarovanih otrok:

6 letnega Brdnika Antona, Sora 19, p. Medvode;

3 letnega Brezovška Stanislava, Zabukovca 146,

p. Griže, ker so umrli na posledicah nezgode.

»KARITAS«.

Oddelek

„KARITAS“

Ljubljana.

Podpisana Pavca Ivanka, Goriče, p. Golnik, se najlepše zahvaljujem Vzajemni zavarovalnici, oddelku KARITAS, ki mi je po mojem pok. možu Pavcu Francu, ki ga je povozil avto, popolnoma točno izplačala dvojno zavarovalno vsoto, čeravno je bil zavarovan šele 2 leti. Obenem se zahvaljujem zastopniku g. Bizjaku, ki je to zavarovanje svetoval in priporočal. To prekorsno zavarovanje vsakomur priporočam.

Goriče, 4. 11. 1940.

IVANKA PAVEC, I. r.

zaradi naših potomcev, katerim moramo izročiti v časti neomadeževan, v ozemlju neokrnjen in v svojih temeljih nezrušljiv dom. Za to službo črpajmo sile le iz naše zemlje, le iz naše preteklosti, le iz naše narodne zavestnosti. Ne bodimo v teh velikih časih šušmarji in mojstri-skaze, ki bi hoteli po tujih in našim razmeram neprimernih vzorcih krojiti našo usodo. Verujmo, da smo sami zmožni dati iz prvin lastnega naroda državi tak red, ki bo najbolje ustrezal nam in samo nam.

Resnost časov ne trpi samovolje, še manj pa, da bi kdo smel vprašanja časa ter dogodke pretvarjati s plodovi svoje prebujne domišljije. In vendar smo dan na dan priča najbolj bedastim trditvam in povsem nemočim vestem. Polašča se nas tisto, kar je nekdo točno označil kot »kolektivno prismojenost«. Po gostilnah in kavarnah, po vlakih in na tramvajih, po uradih in tovarnah se porajajo iz domišljije dogodki, ki se niso nikdar pripetili, trditve, ki niso bile nikdar izrečene, načrti, ki jih nihče ni imel v mislih, predvidevanja, ki so brez sleherne podlage. Te vesti in trditve zakrožijo potem kot ples bedastih prikazni po vsej javnosti, se prenašajo s pomenljivim šušljanjem in se uveljavljajo proti vsem načelom zdrave pameti kot nekaj resničnega, trdnega in neizpodbitnega. Ne verjamemo več nobeni vodilni osebnosti, ne poročilom časopisja in radia, za vsem

domnevamo neko drugo resnico, ki je pa le naša pobožna želja.

Tudi v tem pogledu terjajo časi od nas vseh popolno in brezpogojno zaupanje v zmožnost in rodoljubnost vseh, ki nosijo odgovorno dolžnost državnega vodstva. Krotimo svojo radovednost; čas nam bo razkril vse, kar nam je danes v interesu našega miru prikrito. Brzdajmo svojo domišljijo; čas nam bo pokazal, da je to zahteva naše zrelosti. Brzdajmo svoj jezik; čas nam bo pokazal, da je možat molk boljši varuh naše usode kot čenčava blebetavost.

Končno še to: Ne verujmo tistim, ki lažejo, da je povsod drugod bolje kot pri nas. Zavedajmo se raje, da je danes v Evropi mnogo milijonov ljudi brez kruha in strehe, da pa imamo mi vsaj najpotrebnejše. Ko bi mogel razgrniti sliko bede in stiske v nekaterih predelih sedanje Evrope, bi moral tudi najdoslednejši godrnjač priznati, da smo lahko srečni, ker smo ohranili — mir.

Mir v prihodnosti ni sicer samo v naših rokah, a je v znatni meri od nas odvisen. Če bomo z vso resnostjo sprejemali nase žrtve za našo skupnost, če bomo v slogi in v moškem ponosu gledali dogodkom neustrašeno v obraz, potem bomo mnogo pripomogli, da se nam mir ohrani. Resni časi terjajo resne ljudi, a tudi resne narode.

Pi.

Odmev velike nagradne tekme

Prejemnik najvišjega dobitka se zahvaljuje

Podpisani Možek Jože, delavec v Ljubljani, se najlepše zahvaljujem Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani za izplačani glavni dobitek iz nagradnega tekmovanja ob proslavi 40 letnice Vzajemne v znesku 5.000 din.

Nagrada Vzajemne zavarovalnice me je presenetila v najtežjih razmerah. Z ženo in s 4 malimi otroki smo s težko skrbjo pričakovali nastopajočo zimo; nismo imeli kaj obleči in obuati za službo in za v šolo, ne kurjave ali kake zaloge najpotrebnejšega živeža, ker moj redni zaslužek v tej draginji komaj za samo hrano zadostuje.

Imam tudi 10 let obstoječe življenjsko zavarovanje pri Vzajemni zavarovalnici. Bil sem že na tem, da ga bom moral opustiti zaradi otežkočnega plačevanja premijskih obrokov, in to bi bil še najhujši udarec za družino, ker bi bila s tem izročena negotovosti za primer nezgode ali smrti.

Z omenjeno nagrado sem sedaj rešen najnujnejših skrbi ter se veselim in sem ponosen, da sem član naše največje domače zavarovalnice.

Možek Jože, I. r.

* * *

Priobčujemo gornjo zahvalo, ki tako lepo pove, da je bilo naše nagradno tekmovanje tudi socialnega pomena. Kaže pa tudi na plemenito miselnost g. Možeka, ki posebno poudarja važnost življenjskega zavarovanja za njegovo družino. Ko bi bilo pri nas mnogo takih družinskih poglavarjev, koliko več sreče in zadovoljnosti bi bilo na svetu!

Poezija in proza. On: »Ah, draga, poglej zvezdo večernico. Ko bi mogel sedaj po njenih žarkih roko v roki s teboj potovati do nje, srebrno čiste in nežne, pa ostati tam in uživati najvišjo lepoto...« Ona ga prekine: »Danes ni mogoče, ker pride ob devetih šivilja zaradi nove obleke.«

Priznanje po ovinkih. Petrič: »Poslušaj, kaj ste pa imeli sinoči pri vas, da je bilo toliko vpitja in ropotanja, ko si prišel iz gostilne!« — Pavlič: »O, nič posebnega. Žena je iztepala prah iz moje zimske suknje.« — Petrič: »Pa moraš ti pri tem toliko kričati?« — Pavlič: »Kaj hočeš, ni namreč bilo časa, da bi suknjo slekli.«

Nagrade za rešitev oktobrske križanke

Zreb je izmed pravih rešitev nagradne križanke v oktobrski »Naši moč« določil sledeče za knjižne nagrade:

1. Jugovic Frančiška, žena tov. delavca, Slov. Javornik 193 na Gor.
2. Vole Janez, železničar v pok., Podkoren 37, pošta Kranjska gora.
3. Bukovšek Jakob, zasebni uradnik, Murska Sobota.
4. Koželj Pepca, šivilja, Planina št. 50 pri Sevnici.
5. Papež Maks, orožn. narednik, Poljane 52, pošta št. Vid nad Ljubljano.
6. Furlan Franc, Černivec, gostilna Korošec, pošta Brezje na Gor.
7. Kresnik Marija, posestnica, Ljubljana, Ulica na Grad 8/L.
8. Škoda Franc, kolar, Zaplaz, p. Vel. Loka.
9. Štrukelj Milan, dijak, Borovnica 15.
10. Martinc Alojzij, akademik, Fužine 9, pošta Dobrunje pri Ljubljani.

Nagrade razpošljemo v teku meseca novembra.

Zahvala

Podpisani Grčar Franc, progovni delavec, Zalog št. 73, p. Dev. Marija v Polju, se Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani, oddelku KARITAS, iskreno zahvaljujem za izplačilo sezavarovane vsote po mojem pokojnem sinčku Frančku.

Dev. Marija v Polju, 12. junija 1946.

Grčar Franc i. r.

Brodolom. Ladja zadene ob skalo in se začne potapljati. Na palubo priteče Nathanova žena Sara in kriči: »Nathan, Nathan, ladja tone!« — Nathan jo pomiri: »Kaj se dereš? Saj ne tone tvoja.«

Duhovit razgovor. Prvi: »Ali ne bi bilo pametno, če bi moški, ki imajo črne lase, nosili tudi črne obleke, moški s svetlimi lasmi pa svetle?« — Drugi (ki je bil plešast): »In kaj naj bi po tvojem potem jaz oblekel?«

Milo za drago. Gospod, ki je hotel biti duhovit, vpraša nekoč znanega satirika Lichtenberga: »Kakšna je razlika med časom in večnostjo?« Lichtenberg: »To je težko povedati, dragi gospod. Če bi si namreč jaz tudi vzel toliko časa, da bi vam to obrazložil, bi vi potrebovali celo večnost, da bi to razumeli.«

Zavarovalni agent na smrtni postelji. Miha Tarifa je bil zna. kot posebno sposoben zavarovalni potnik. Živel je le svojemu poklicu in se ni brigal za cerkev in Boga. Pa je tudi pri njem potrkala dekla Smrt. Njegova žena je Mihi prigovarjala, naj se spravi z Bogom. Poklicala je domačega župnika, a ta ni opravil nič. Pač pa ji je svetoval, naj pokliče še sosednega župnika, ki da je že veliko zakrknjenih grešnikov na smrtni postelji spreobrnil. Žena je ubogala. Ko je sosedni župnik po enournem razgovoru z bolnikom prišel iz sobe, vpraša žena: »Hvala vam, prečastiti, vi ste pa gotovo vse dobro uredili.« — Župnik pa: »Hm, spovedati se sicer ni pustil, pač pa me je zavaroval«

Dvakrat na dan? — Jaz bi jo pil kar desetkrat. Seveda mora biti okusno pripravljena. Toda rečem Vam: naše ženke vedó, kako je treba kavo skuhati.

Kolinska
IZREDNO IZDATNA
KVALITETNA CIKORIJA

Dr. Josip Mal, Ljubljana:

Božič pri starih Slovencih

Ko so Slovenci zapustili svojo zakarpatško domovino, niso tam pustili ali pozabili svojih starih navad, šeg in uredb. Politična zgodovina nas uči, da se je njihova upravna uredba ujemala z načinom, kakršnega so bili vajeni v svoji prvotni domovini in kakršnega so poznali tudi vzhodni slovanski rodovi, zlasti Rusi. Saj nas takoj prva listina, ki govori o alpskih Slovencih ob priliki ustanovitve kremsmünsterškega samostana leta 777., z vso nedvomnostjo poučuje, da je bila slovenska dežela — podobno kakor tudi ruska — razdeljena po vojaškem polkovnem (polk, hrv. puk = ljudstvo) številčnem sistemu v desetnije, ki predpostavljajo nadaljnje višje edinice stotnije in tisočnije oziroma županije, ter navaja za te odrede tudi imena načelnikov oseb. Še dolga stoletja so Slovenci živeli po svojem lastnem slovenskem pravu (institutio solavenica), ki se posebno izrazito kaže v obredu ustoličenja novega karantanskega deželnega kneza. V gospodarskem oziru so si zemljo razdelili v tako imenovane slovenske kmetije (hobae selavaniscae), ki so jih merili z orali, obdelovali pa s svojim lesenim ralom in ne s težkim, železnim plugom, ki bi mogli z njim obdelovati več zemlje, pa bi zato morali plačevati tudi še enkrat večje davščine.

Obdržali pa niso le svojih starih gospodarskih in politično-upravnih uredb, marveč tudi svojih davnih šeg in navad v svoji novi domovini niso opustili. Teh niti potem, ko so se že pokristjanili, niso popolnoma zavrgli. Krščanski misijonarji so se sicer trudili, da bi Slovenci vsaj na svoje stare poganske bogove čimprej pozabili. Posrečilo se jim je res, da so polagoma imena glav-

nih božanstev prešla iz ljudskega spomina. Niso se pa dala iztrebiti nekatera stoletja trajajoča, v pravadnini izvirajoča obredna izročila. Mnogi poganski običaji so na ta način živeli tudi v krščanski dobi še dalje.

Cerkev jih ni nasiloma iztrebljala, marveč jih je često le preoblekla, jim dala krščansko vsebino in ime ter jih prilagodila svojim predpisom in lastnemu obrednemu načinu.

Tudi praznovanje zimskega, božičnega sončnega solsticija je moralo krščanstvo ali odpraviti ali pa v svojem smislu preurediti. Stari Slovani in z njimi Slovenci so po božje častili ogenj. Na to še danes spominja običaj, da se v ogenj ne sme pljuvati. Pravoslavni ruski popi so še v 16. stoletju morali svoje spovedance spraševati, da li ne častijo ognja kot boga. Pri nas pa pravijo Prekurmci (v nekoliko pokristjanjeni obliki pač), da vidi požigalec v svojem ognju poslednjikrat obličje božje.

Z ognjem najozje združeno je bilo božanstvo sonca, na kar spominja naša ljudska pripovedka, da je martinček bil nekoč človek, ki ga je Bog spremenil v žival, ker je sonce molil. Po neki kajkavski legendi je sonce poslalo na zemljo petelina, označevalca svetlobe in novega dne, da bi vodil človeški rod. Zato je veljal petelin za daritveno žival sončnemu in ognjenemu božanstvu; njegovo prisposobo srečujemo še sedaj pogosto na strehah, da bi odvrčal šibo ognja, ki ga je sam predstavljal.

O božiču, ko se sončna luč tako rekoč znova poraja, so pogasili na vseh ognjiščih stari ogenj. V peči so potem prinesli novega, neomadeževanega, čistega ognja iz skupnega

kresala, ki so ga zaneli na ta način, da so drgnili kos lesa ob drugega ali pa so ga s kamnom ukresali. Temu novemu živemu ognju so pripisovali posebno skrivnostno moč, ki daje zdravje, rodovitnost in svežo rast. Na Koroškem in v slovenski Benečiji so še sredi 19. stoletja zažigali božične kresove, goriški Slovenci so pa na ognjišču žgali lesen panj z imenom božič (tudi blažena palica imenovan), ki so mu ponujali vina iz majolike in ga tudi polivali z njim. Ta leseni božič (ruski koljada, srbski badnjak) je dobil od vsega nekaj, kar je prišlo na božično mizo. Drug drugemu so prigovarjali, češ »daj mu, daj«, v zahvalo pa so pričakovali od tega ognjenega božiča, da bo navzočim darovalcem podelil zdravje, mir, moško potomstvo, rodovitnost ter sploh »vso dobro srečo«. Pepelu božičnika so pripisovali zdravilno, plodovitost povzročajočo in vsako zlo odvrčajočo moč, ki se je dala prenesti ne le na človeka, marveč tudi na živali, hišo, polje in vrt.

Božični kresovi in opisani običaji lesenega božičnika kažejo, da so božič praznovali Slovenci že kot pogani. Na ta predkrščanski izvor kažejo tudi srbske narodne pesmi, ki je v njih izražena želja, naj bi dale krave obilo mleka, da bo v njem mogoče okopati »Božiča, tega mladega Svarožiča«. Božič je pomanjševalno ime za boga sonca Svaroga, ki ob tem času vstaja k novemu življenju. Na tega mladega Božiča, ki »nosi tovor žita — Da zaseje njive — Da urode rodome« spominja okolnost, da devajo na Belokranjskem na sveti večer poleg hlebcev božičnika pod namizni prt tudi po nekaj zrn različnega žita (prosa, pšenice, fižola in turšice), ki dajejo potem rodovitnost in imajo zdravilno moč.

Širom po Sloveniji je tudi navada, da pečejo za božične praznike posebne hlebce

kruha, božič imenovan, katerih zadnji se načne na praznik sv. Treh kraljev in se imenuje poprtnik. Pečejo ga iz različnih zelišč, ki jih je najbolje nabrati na veliki sončni praznik poletnega kresa. Med najbolj skrivnostna zelišča pa so prištevali praproč. Kdor je njegovo seme in cvet ohral v kresni noči, ta razume govorico drevja, rastlin in živali, napravi se lahko nevidnega in njemu so odprti vsi zakladi podzemnega sveta. To čarodejno rastlino so med drugimi zelišči predvsem mesili v božični kruh, ki se zato imenuje poprtnik, kar izhaja iz staroslovanske oblike paporotnik = praproč.

Na pogansko obredno jed spominja že v tem, da poprtnik dobi vsak član družine, pa tudi vsaka domača žival. Otrokom drži oče kos poprtnika v primerni višini, do katere se mora otrok vzpeti, da potem tistega leta toliko zraste. Živini dajejo prihranjeni poprtnik tudi ob boleznih, zlasti pa pri spomladanskem odgonu na pašo, da jo varuje na planini pred boleznijo, kačjim pikom in strelo.

Pri starih Slovencih je ostala od nekdanjih v posebnih časih kaša. Saj pripovedujejo stari arabski pisci, da je bilo proso skoro edino žito, ki so ga Slovani gojili in pridelovali. Zato jih je ta jed tudi v poznejših stoletjih, ko so se življenjske prilike že bistveno spremenile in jedilni list dodobra spremenil, spominjala nazaj na prvotne razmere. Vrh tega je po starem naziranju bila prosena kaša s skledo predpoda in znamenje sonca, ki so ga Slovani — kakor smo slišali — po božje častili. Kašo so nastavljali na okno škratu, da bi jim v zameno prinesel drugih zemeljskih zakladov.

Kot obredna jed je veljala kaša tudi ob krstu na čast poganskim Rojenicam, ki so jih slavili baš tudi o božičnih praznikih. Ker

je bil s tem praznovanjem združen tudi spomin umrlih sorodnikov in je bila kaša po starem verovanju priljubljena jed duš rajnih, zato se ne čudimo, da se je kot ostanek poganskega obrednega zauživanja prosene kaše v spomin prednikov na božični večer ohranil še v mnogih krajih po Slovenskem. Na Ruskem se v kurski guberniji še sedaj imenuje drugi božični praznik »babji kaši«, t. j. babična kaša, kaša rajnih prednikov; tam so nekoč pri spovedi spraševali vernike, če niso na Božič kuhali kaše, — ker bi s takim dejanjem pač očitno pokazali, da se še niso odrekli poganskim običajem.

Božične praznike imenujejo ponekod tudi koledniške praznike po že skoraj izumrlem popevanju koledniških pesmi, ki so v poganski dobi slavile verjetno neko zaščitno božanstvo živine, zdravja in rodovitnosti. Krščanstvo je šele v poznejši dobi koledniško pogansko obredno popevanje združilo v željah za zdravo in plodovito novo leto s češčenjem Kristusovega rojstva. Ob zapisovanju koledniških pesmi so preprosti ljudje sami izjavljali, da pravih kolednikov tedaj že več ni bilo. Med mladino so se ohranile le več ali manj razbrzdane samopašnosti. Na nekdanjega, že omenjenega poganskega živinskega zaščitnika spominjajo tudi obhodi v živalskih maskah. To si je treba razlagati deloma iz strahu pred zlobnimi duhovi, ki so vprav v 12 nočeh po božiču najbolj nevarni: maska in preobleka naj varuje človeka, da ga črt ne prepozna, tudi čarovni poprtnik naj ga brani zlih vplivov.

Na Ruskem so še sredi 12. stoletja škofje naročevali duhovščini, naj ne trpi obhodov kolednikov in turov (t. j. v živali preoblečenih ljudi). V spovednih določilih iz 13. stoletja stoji, da se ne spodobi obhajati

koled. Če je šel kdo na novega leta dan na koledo, kakor je to bila navada med pogani, se je moral za to tri leta pokoriti ob kruhu in vodi. Tu čujemo, da so se pri koledah zbirali moški in ženske in častili šestega poganskega (kot praznik posebljenega) malika Koledo (Koljado) vprav na dan 24. decembra: V spomin tega zlodeja se zbira navadno ljudstvo na božični večer in poje gotove pesmi, ki se v njih sicer omenja rojstvo Kristusa, a se bolj časti hudičeva Koleda; prirejajo igre vseh vražjih vrst in zasmehujejo usmiljenje Boga ter zanemarijajo njegove svete praznike.

Iz teh navodil in pritožb pridigarjev izhaja jasno, kako težko je bilo popolnoma izločiti iz živega življenja nekatere poganske navade in poganska verovanja. Tudi v stari rimski državi so med in pred božičnimi prazniki slavili tako imenovane saturnalijske v spomin na blagostanje, ki je vladalo za vladanja Saturna. Da bi se ta po raznih deželah razširjena različna razuzdana praznovanja ob nastopu zime (pri Rimljanih torej saturnalijske, pri Slovanih pa koledovanje in rojstvo sončnega Božiča Svarožiča) omejila in zatrla, je Cerkev sama že zgodaj vpeljala praznovanje Božiča kot dan rojstva Kristusa, ki je kristjanom sonce odrešenja.

Nov redilni prašek

»REDIN« za prašiče. — Vsak kmetovalec si lahko hitro in z malimi stroški zredi svoje prašiče. Zado- stuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. 8 din, po pošti 19 din, 3 zav. po pošti 35 din, 4 zav. po pošti 43 din. — Mnogo zahvalnih pisem.

Pazite: pravi Redin se dobi samo z gornjo sliko.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 2
Na deželi pa zahtevajte Redin pri Vašem trgovcu.

VODILNI SLOVENSKI KMETIJSKO-STROKOVNI IN GOSPODARSKI LIST

VSAKEMU KMEČKEMU DOMU
NUJNO POTREBNI

Narod stoji više nego nevarno prijateljstvo naj-
večjih narodovih nasprotnikov. (Fran Levstik)

Varčevanje in življenjsko zavarovanje

Vsak zastopnik, ki je kdaj sklepal življenjska zavarovanja, bo mogel potrditi, da se ljudje življenjskega zavarovanja otepajo največkrat za izgovorom: »Če mi bo kaj denarja preostajalo, ga bom raje nesel v hranilnico.« Razume se, da bo agent, ki ponuja življenjsko zavarovanje, skušal na tak ugovor primerno odgovoriti. Prav taki razgovori, ugovori in odgovori pa pri nepoučenih velikokrat vzbujajo vtis, kakor da vlada med zavarovalnico in hranilnico neko nasprotje. Kako je s tem?

Niti hranilnica niti zavarovalnica ni ustanova od včera, temveč se jih človeštvo v tej ali drugačni obliki poslužuje že stoletja in več. Obe ustanovi imata svoje razloge za obstoj, zavarovalnica prav toliko kot hranilnica. Če kdo med njima vidi kako nasprotje, izhaja taka napačna misel iz samega bistva zavarovalnice in hranilnice. To bistvo si je namreč v mnogočem sorodno.

Obe ustanovi služita gospodarstvu. To je njihju prvi bistveni znak. Drugi je v tem, da obe ustanovi težita za gospodarsko preskrbo človeka v prihodnosti. Kdor vlaga denar v hranilnico, stremi za tem, da bi enkrat imel tam veliko vlogo, ki bi mu omogočila nek gospodarski cilj doseči, n. pr. nakup hiše, dota otrokom, brezskrbna starost. Kdor se življenjsko zavaruje, prav tako teži za nekim, zanj ugodnim gospodarskim učinkom. Tudi

on bi rad, da bi bili z zavarovanjem svoji v primeru njegove smrti gospodarsko oskrbljeni, da bi po zavarovanju otroci dobili doto, da bi z zavarovanjem sebi pomagal na starost itd.

Vendar je pa pri vsaki ustanovi pot do zastavljenega gospodarskega cilja različna. Ako hočeš potom varčevanja ob gotovem času doseči zastavljeni gospodarski cilj, morajo biti izpolnjeni prej neki predpogoji, kakor: imeti moraš jamstvo, da boš toliko časa živel, da boš željeno vsoto nahranil; da med tem ne boš vloge dvigal; da boš redno vlagal svoje presežke itd. Ako si mlad uradnik ali gospodar zastavi za cilj preskrbo dote svojim otrokom s tem, da jim nalaga vsak mesec v hranilnici, se lahko zgodi, da bodo ostali otroci brez dote, ako mu ne bo mogoče vlagati gotovo doto. (Tu seveda ne mislimo na kapitalista, ki lahko naenkrat vloži ves znesek, temveč na večino ljudi, ki lahko pridejo do večjih zneskov le s postopno štednjo.) Ako vloži tak gospodar vsak mesec v hranilnico po 200 din, bo imel po enem letu vloženih 2000 din plus obresti. Ako po enem letu umre, bodo njegovi svoji pač prejeli oziroma lahko dvignili v hranilnici 2000 din plus obresti. Štednja po hranilnici je nekaj čisto prostovoljnega v vsem svojem poteku. Hranilnica vabi vlagatelja zgolj s svojo solidnostjo ter z idejo varčevanja. Ako vla-

gatelj vidi, da hranilnica z vlogami smotrno gospodari, ji zaupa in še prinaša. Ako je vlagatelj pameten in trezen gospodar, ve, da je varčevanje gospodarstvu nujno potrebno in zato vlaga. Mora pa vsak vlagatelj stati tako rekoč v neprestani borbi s skušnjavami, ki ga navajajo do nereda pri vlaganju in do lahkomišelnega dviganja. Ako pa hoče s tako štednjo še doseči po gotovem času čisto gotov gospodarski učinek, mora imeti poleg tega še jamstvo, da bo lahko ves čas vlagal, t. j. da bo ves čas živel.

Pri življenjskem zavarovanju je pot do zastavljenega gospodarskega cilja drugačna. Tu je prostovoljen le začetek, t. j. človek se zavaruje ali ne, nihče ga v zavarovanje ne more prisiliti. Čim pa zavarovanje sklene, je pogodbeno zavezan. Življenjsko zavarovanje je namreč dvostranska pogodba, pri kateri tisti, ki se zavaruje, prevzame obveznost, da bo plačeval določene prispevke, zavarovalnica pa obveznost izplačati določeno zavarovalno vsoto. Že iz tega je pa razvidno, da more življenjsko zavarovanje uspešno služiti le nekaterim, pa vendar pri vsakomur skoraj najvažnejšim gospodarskim potrebam. Take potrebe so zlasti: oskrba svojcev v primeru prezgodnje smrti, dota otrokom, preskrba lastne starosti ali pa pridobitev kake druge gospodarske vrednote brez ozira na morebitno smrt, ki bi človeku pridobivanje te vrednote onemogočila. Z življenjskim zavarovanjem je pridobitev neke vrednote, t. j. gotove zavarovalne vsote povsem zavarovana,

čeprav predčasno pride smrt, — vse seveda pod pogojem, da so prevzete obveznosti s strani zavarovanca izpolnjene. Primer: Oče se zavaruje, da bi njegov otrok, ko bo star 20 let, zanesljivo imel na razpolago za vstop v samostojno življenje 50.000 din. Za to zavarovanje plačuje dogovorjeno premijo. Po enem letu pa oče umre. Zaradi pogodbe, ki obstoja med zavarovalnico in zavarovancem, ugasnejo vse plačilne obveznosti na strani zavarovanca, zavarovalnica pa mora takoj po njegovi smrti ali po poteku dogovorjene dobe (kakor je bilo pač zavarovanje sklenjeno) izplačati vseh 50.000 din, torej ne glede na to, da je zavarovavec morda do svoje smrti vplačal komaj malenkostni del te vsote.

Že iz tega razmišljanja je jasno, da med hranilnico in zavarovalnico ne more biti kakega nasprotja, temveč da vsaka na svoj način in po njej lastni poti pomaga človeku dosežati zastavljeni gospodarski cilj. Da pa včasih nastane vtis, kot da bi šlo tu za neko konkuriranje, izhaja iz tega, ker je življenjsko zavarovalstvo pri nas v primeri s hranilnično štednjo še zelo mlado in razmeroma malo poznano. Iz prednjega je razvidno, da opravlja življenjsko zavarovanje (ne glede na funkcijo zavarovalnih rezerv v narodnem gospodarstvu) prevažno gospodarsko nalogo. Zato solidna zavarovalnica stremi za tem, da bistvo in prednosti takega zavarovanja ljudstvu čim bolj približa. To vse pa le z namenom, da pomaga posamezniku do čim uspešnejšega gospodarjenja.

Stanislav Čadež, Ljubljana:

U vrtincu bojev za naduljudo

Ko sta se po bitki pri Suhih Krutih postavili deželi Avstrija in Štajerska na stran Rudolfa Habsburškega, je ta stremel še za pridobitvijo ostalih dežel. Pustil je plemstvu v teh krajih, ki jih je hotel dobiti v oblast, besedo in moč, podpiral je plemeni-taše v medsebojnih prepirih in bojih, splet-karil, hujskal enega na drugega, podprl zdaj enega, zdaj drugega z vojaškimi najemniki ali z denarjem in čakal v ozadju, da mogočna plemiška gospoda v medsebojnih, vedno hujskih bojih obnemore, se tako izčrpa in pokliče njega za posredovalca in rabsodnika. Prav tako kot Rudolf Habsburški so delali njegovi sinovi in nasledniki ter potrpežljivo čakali na ugodno priliko, da izpodrinejo v bojih oslabilno plemstvo in se proglasijo za edinega vladarja. In tako so Habsburžani že zgodaj začeli uživati sadove svoje politike; že leta 1310. so dobili v last Savinjsko dolino z vsemi gradovi in plemiškimi veleposestvi; leta 1335. jim je padla kot zrelo jabolko v naročje Koroška z deželo Kranjsko, 30 let pozneje se jim je poklonil kot mogočnim deželnim gospodom grof Hugo, ki je imel v lasti zemljo okoli Sv. Ivana Devinskega. Habsburžani so prišli tako do obale Jadranskega morja in po vojni z Benečani so zasedli leta 1382. Trst.

V razmeroma kratkem času in brez večjih bojev je bila združena vsa slovenska zemlja pod Habsburžani in zdelo se je, da bo prišlo do miru in da si bo slovenska zemlja le končno opomogla od neprestanih udarcev.

Toda prišlo je drugače. Po volji in moči mogočnih tujcev, ki so si delili moč in oblast

pri Slovencih, so zavihrale zopet krvave vojne po nesrečni slovenski zemlji; zopet so žareli v plamenih kmečki domovi in potne srage slovenskih kmetov so se spreminjale v krvavi pot... Toda vse to je prešlo; rod, ki so ga mogočni oblastniki trpinčili s krvjo in ognjem, se je širil in rastele ter postal gospod na svoji zemlji; oblastniki, ki so ta rod nekoč zatirali, pa so propadli in le nekaj razvalin na vrhu kakega griča so pričla njihove nekdanje moči in slave. Ko so vsi ti nekdanji mogočniki prišli do vrhunca slave, ko je zvezda njihove sreče najlepše sijala, se je kolo sreče obrnilo in oblastniki so kmalu zdrknili navzdol: izgubili so vse, za kar so se s tako strastjo borili in končno še svoje življenje. Izpolnil se je pregovor svetega pisma: Nobeno drevo ne zraste do neba!

Razširjenje habsburške oblasti po naši zemlji so ovirali za dolgo časa mogočni celjski grofje; imeli so načrt, da bi sami zavladali na slovenskih tleh od ogrske meje do morja in Furlanije, da bi združili slovensko ozemlje z ogrskim kraljestvom in si posadili na glavo ogrsko kraljevsko krono; s pomočjo sorodstvenih zvez z južnoslovanskimi knezi bi še pridobili na pomenu in Habsburžane popolnoma izpodrinili z Balkana. Z zagriženo potrpežljivostjo so zasledovali svoj cilj in dosegli v nekaj desetletjih naravnost velikanske uspehe. V jugoslovanskih pokrajinah so se smatrali že za popolne vladarje, a ko je bil rod Celjanov na višku, se je vsa ogromna stavba podrla in silni celjski rod je propadel. Od mogočnih celjskih plemeni-tašev ni ostalo nič drugega kot 18 lobanj,

Zavarovali smo se za smrt...

Sinoči smo v naši družinici prvič molili rožni venec. Vsi od kraja: mamica, Meta, Tone, Janez in očka. Včeraj je bil praznik vseh rajnih. Zato smo tudi mi povežali molitev s prijetnim spominom na tiste, ki so odšli pred nami k Bogu.

Pod večerni mrak smo ugasnili luč in v kot za mizo prižgali svečice. Vsakemu svojo: staremu očetu, stari materi, teti Meti, pa še eno vsem neznanim rajnim dobrotnikom.

Svetloba sveč je vsem prijetna: eno se počutimo, v mislih in prošnjah. Močni smo v enoglasni molitvi, polni zaupanja, da bomo uslišani.

Vsi smo oboroženi z rožnimi vencem: mamica ga je prinesel stric Janez iz Svete dežele, očku iz Rima. Meti ga je dal očka v spomin iz Višarij, Janezu s Svete Gore. Tone, najstarejši, nosi Mickinega z Brezij.

Otrokom je všeč, da si prste ovijajo z vencem in preštevajo jagode. Ni treba držati rok pokonci, kakor angelci v kotu in kakor sicer pri vsaki molitvi zahteva mamica.

Doslej rožnega venca res nismo molili. Mamica ga obrajta ali očka bolj cenijo nedolžne kratke otročje molitvice. Kratka prošnja, de on, bolj gane Boga, kakor dolgi in enolični rožni venec. Pravi Meta: angelček moj, me boš plosim valoval nocoj — amen. Moli Janez: Jezušček moj, bodi z menoj. Tone je že večji: on moli že več in celo — kesanje! On je izjema, ki mu je všeč molitev rožnega venca.

Oče določi: Tone dva, Janez enega! Pa smo začeli: Tone ob odprtem molitveniku, skrivnost za skrivnostjo, vsako desetkrat s ponosom in razločno, proseče, skoraj ukazujoče. Pa mu še ostaja moči, da nadzira mlajše: Janeza, ki premalo usta odpira in besede požira! Meto, ki le dromlja!

Meta je žrtev: dve leti ji je, pa že mora klečati in rožni venec moliti. Še nič ne zna, kako in čemu. Pa jo je najbolj slišati. Med glasove ostalih se vmešava enolično brnenje, kot glas prikritega stroja v slamoreznic: M-m-m... Le kratke posledke razločiš, ko jemlje sapo, sicer le m-m-m. Vsi vemo: ta molitev predira oblake in gane samega Boga! Saj je molitev nedolžnega angela!

Po prvem delu že najde Devica Meto v templju — spanja. Utihnili je in mamica jo mora odnesti v posteljo. Ko so Kristusa križali, je omahnil še Janez, prvo leto šolar. Tone je moral prevzeti tretjo skrivnost in zaključiti molitev. Večer je bil lep in nepozaben. Zakladnica družinske sreče je dobila novo lepoto.

Ob svitu sveče smo sklenili: zavarovali se bomo za smrt! Zavarovali pri Bogu! Zakleli smo se: ob zadnji postelji bomo vsakemu od nas takole molili vse tri skrivnosti — da bi nas vse v nebesa vzel in tam kronal! Rožni venec nam ostane družinska molitev zdaj in vedno. — Bog nam pomagaj!

ZANATSKA BANKA

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE A. D.

podružnica LJUBLJANA

nemoteno

dovoljuje posojila obrtnikom in obrtnim podjetjem.

Zloba. Kolarič: »Ni treba misliti, da je vse res, kar ljudje o kom slabega govorijo.« — Pintarič: »Da, da, jaz vsakemu tako povem, če govori o tebi.«

V šoli. Učitelj prinese v šolo k prirodopisni uri nagačenega kosa. Pa vpraša Janezka: »Ali veš, kakšna je ta ptica?« — Janezek: »Vem, mrtva!«

Profesor na policiji. Profesor: »Neki žepar mi je ukradel uro.« — Uradnik: »Pa niste začutili tuje roke v žepu?« — Profesor: »Sem, pa sem mislil, da je moja.«

Dve novi radijski postaji

Ob koncu preteklega meseca sta bili dograjeni skoro istočasno dve novi radijski postaji: ena v Domžalah, druga v Mariboru. Vsak zaveden Slovenec, ki spremlja delo in napore naše radiofonije od njenih začetkov do danes, in je vsaj malo poučen o prizadevanjih za njeno vsestransko izboljšanje in izpopolnitev, mora biti vesel ob tej novici, ki obeta lepše čase naši radiofoniji. Dve novi radijski postaji, ki sta bili nedavno zgrajeni, čakata še notranje opreme in instalacije potrebnih strojev in naprav, ki bodo prišli iz inozemstva.

Nova radijska oddajna postaja v Domžalah leži v neposredni bližini sedanje oddajne postaje. Dočim je dosedanja postaja lesena, je nova lepo zidana, je veliko večja od sedanje in prostornejša. Antenska stolpa ostaneta ista kot doslej.

Izredno lepo lego ima tudi novo zgrajena pomožna oddajna postaja v Mariboru. Poslopje leži približno 5 kilometrov izven Maribora. V tej novi zgradbi bodo poleg študijskih prostorov še oddajna dvorana, pisarna za upravo ter stanovanje za tehnično osebje. Stavba je visoko-pritlična in deloma podkletena. Različne višine napravljajo novo radijsko zgradbo zelo slikovito.

Gradnja tako velikih del v sedanjih časih je tvegano početje. Toda Prosvetna zveza, ki je delo prevzela, se zaveda pomena radia in hoče, da bi bili deležni koristi te pomembne iznajdbe vsi Slovenci brez izjeme. Če danes tehnične zapreke ovirajo dober sprejem ljubljanske postaje po vsej Sloveniji, bo v bodoče ta ovira odpadla. Tedaj bo glas naše kukavice segel prav do slehernega kota slovenske zemlje.

Če je danes nekdo, ki v teh težkih časih tvega tako podjetje, moramo tako prizadevnost podpreti ne le s tem, da dela za napredek naše radiofonije spremljamo z najboljšo voljo in priznanjem, ampak tudi dejansko.

Kdor še ni, naj postane naročnik radia. Postaja se vzdržuje z naročnino in čim več naročnikov bo, tem bolj bo olajšano njeno delo pri izvedbi njenih načrtov. Res je, da so radijski sprejemniki danes dragi, a je ta izdatek le enkratni. Naročnina mesečnih 25 din je malenkostna in ni vredna omembe v primeri s koristjo, ki jo imamo od radia. Še nekaj mesecev in obe novi postaji bosta pričeli z rednimi oddajami. Do tedaj pa naj se zaveže vsak zaveden Slovenec, ki le zmore, da se uvrsti med radijske naročnike in s tem dejansko podpre izboljšanje naše radiofonije.

Marija pomagaj!

Ves svet se krči v bolečinah. Svetovna morija je zajela že tudi posameznike. Duh materializma skuša ugonobiti vso duhovno rast človeka. V tem času — polnem preizkušenj — je prav, da se obračamo k Njej, ki je pomočnica v stiskah, ki je kraljica miru — k Mariji. Bolj se moramo zavedati njenega varstva! Na Njo nas lahko lepo spominja primerna slika. Nam Slovincem je pač najdražja slika Marije Pomagaj z Brezij. Zato pozdravljamo zamisel, naj bi vsaka slovenska hiša imela veren posnetek te milostne podobe. Dnevno časopisje vas bo opozorilo na tak posnetek, ki smo ga doslej pogrešali. Vodstvo Marijinih družb v Ljubljani je namreč dalo izdelati pri Jugoslovanski tiskarni v Ljubljani točen posnetek brezijanske milostne podobe, katerega naj si omisli vsaka hiša. Nabavo te slike res toplo priporočamo! — Dr. V. F.

Ob dvajsetletnici

za ves naš narod zaslužnega znanstvenega dela, ki ga opravlja na slovenskem vseučilišču eden naših največjih mislecev vseuč. profesor dr. France Veber, ne pozabite na njegovo, posebno za sedanji čas nad vse aktualno in zanimivo knjigo »Nacionalizem in krščanstvo«. Vez. s poštnino 54 din, kart. s pošt. 49 din. Z ozirom na velik obseg in lepo opremo je to ena najcenejših novih slovenskih knjig. Naročite jo na naslov: Ivo Peršuh, Ljubljana, Poljanska cesta 18-III.

ki v Marijini cerkvi v Celju brezizrazno strmiyo z votlimi očmi v redke obiskovalce.

Celjski, prej imenovani Žovneški — po gradu Žovnek v Savinjski dolini — gospodje se pojavijo leta 1322. in že 20 let pozneje dosežejo grofovsko čast. Kmalu postane grof Ulrik I. deželni glavar na Kranjskem, njegov brat Herman pa upa dobiti z roko knežnje Katarine, hčere bosanskega kneza Štefana II. Kotromaniča, pravico do Bosne. Grof Herman II., utemeljitelj slave Celjanov, dobi od ogrskega kralja Sigismunda v letih 1397—1399 — v zahvalo, da je rešil kralju v bitki pri Nikopolju nekaj let prej življenje — Varaždin in posestva v Medžimurju ter hrvaškem Zagorju; kmalu nato dobi naslov slavonskega bana in l. 1407. vzame kralj Sigismund njegovo hčer Barbaro za ženo. Hermanov sin Friderik pa se poroči z Jelisavo iz rodu silnih knezov krških Frankopanov. Zvezda Celjanov vedno bolj žari in ko izumro l. 1418. grofje Ortenburški, podedujejo Celjani na podlagi dednih pogodb grofiji Ortenburg in Sternberg (Strmec) na Koroškem, na Kranjskem pa gospostvo Radovljico, Ribnico in Kočevje. Tako so bili kmalu vsi večji kraji po Kranjskem, Koroškem in Štajerskem v posesti Celjanov, v lasti so imeli vse Medžimurje z Varaždinom in Čakovecem ter Zagorje z Zagrebom. L. 1433. poroči grof Ulrik II. Katarino, hčer srbskega kneza Jurija Brankovića, l. 1436. pa povzdigne cesar Sigismund Celjane v državne kneze.

To naraščanje celjske moči in posesti pa nikakor ni bilo po godu Habsburžanom, ker so bili v nevarnosti, da jih vedno močnejši Celjani popolnoma izpodrinejo, in ko je celjski grof Friderik poslal svojega vojskovodjo češkega plemiča Jana Vitovca z najemniško vojsko na Bizeljsko, da zavzame gradove krškega škofa, se je vmešal štajerski vojvoda — in pozneje cesar — Habsburžan Friderik. Pa tudi slovenske dežele so se razdelile na habsburško in celjsko stranko. Ko je Vitovec zasedel gradove Anderburg, Sotesko, Gomilsko in Vitanje, je naskočil habsburške gradove Zbeloov in Poljčane na Štajerskem, grad Kamen pri Begunjah in Mokronog na Dolenjskem. Habsburške čete pa so napadle Lož, ki je bil celjska posest, vendar so morale brez uspeha oditi. Zmaga je bila na strani Celjanov. Habsburški vojvoda Friderik je medtem postal nemški cesar (l. 1440) in sklenil s Celjani premirje.

Toda že čez dve leti se je boj vnel znova. Celjan grof Ulrik je z močno vojsko pridrl pred Ljubljano in jo začel oblegati; a po brezuspešnih napadih na mestno obzidje, se je moral umakniti. Nato je pridrl na Kranj, ga osvojil, a ga moral zaradi habsburške pomoči kmalu izprazniti. Zaman je oblegal tudi Novo mesto. Ker sta bili obe stranki vojaško enako močni, sta sklenili mir; cesar Friderik je priznal Celjanom knežje dostojanstvo in sklenil s njimi obojestransko dedno pogodbo, ki je določala, da podedujejo Habsburžani celjsko posest, če Celjani prej izumro, ali pa tudi narobe.

Toda Habsburžani tudi sedaj niso mirovali. Iskali so si proti Celjanom zaveznike in pridobili na svojo stran Ivana Hunjadija, mogočnega plemenitaša in državnega upravitelja na Ogrskem, in njegovo stranko. Ivan Hunjadi je bil največji sovražnik Celjanu Ulriku II., ki je delal na to, da bi ga izpodrinil in postal državni upravitelj na Ogrskem in se tako prirnil v bližino mladoletnega

kralja. Ivan Hunjadi je zaprisegel Celjanu smrt. Ko je pripeljal knez Ulrik II. l. 1456. svoje čete Beogradu na pomoč, ko je mesto oblegala turška vojska, je bil 9. januarja ubit.

Ker ni imel knez Ulrik nobenega potomca — bil je brez otrok — je rod celjskih grofov izumrl. Vnel se je boj za celjsko dediščino, ki je trajal do l. 1460. V teh bojih obeh nasprotnih si strank je slovenska zemlja trpela zaradi silovitih opustošenj in požigov in življenjski položaj kmeta se je še bolj poslabšal. Začeli so se boji med cesarjem Friderikom III. in vdovo zadnjega Celjana grofice Katarino, ki je obdržala v svoji službi kot vojskovodjo svojih čet Jana Vitovca. Cesar Friderik je s svojo vojsko naskočil in zavzel celjske gradove po Savinjski dolini, nato udaril skozi Ljubljano in Kranj na Radovljico in jo zavzel. Na Koroškem je z naglim naskokom zavzel grad Strmec in ga požgal. Pa tudi Vitovec ni miroval. Iz Celja je čez Trojane udaril na Kranjsko, oplenil in požgal Škofjo Loko, zavzel Kranj in zasedel Radovljico. Ko je pustil povsod močne posadke, se je umaknil na Štajersko.

Medtem je pa l. 1457. umrl ogrski kralj Ladislav, glavna opora grofice Katarine; cesarjeva stranka je postajala vedno močnejša in vedno več nekdanjih Katarininih zaveznikov je stopalo na stran cesarja Friderika. Grofica Katarina je uvidela, da je njen odpor brezuspešen, sklenila je s cesarjem mir, mu izročila vsa celjska posestva in si izgovorila le dosmrtni užitek.

Končana je bila vojna za celjsko dediščino, a posledice teh bojev za nadvlado nad slovensko zemljo so bile strašne: polja so bila poteptana, vasi požgane, ves pridelek uničen in mnogo nedolžnih ljudi je bilo pobitih. Nastala je velika revščina, ki so jo še povečali visoki davki in visoka carina na deželne pridelke. Zaradi tega so se živila silno podražila, trgovina je propadala in povsod se je širilo nezadovoljstvo z vlado. Nezadovoljstvo so še širili cesarjevi najemniki, ki so v družbi z klativitezi plenili, pustošili in stiskali prebivalstvo. Neki letak iz tistih časov piše: »Kaj nam pomagajo vojvodi, ako nam bodočnost ne kaže drugega, kot da bomo morali, oplenjeni od roparjev, iti beračit od hiše do hiše, ali se pa vsaj nikdar ne moremo mirno vleči k počitku.«

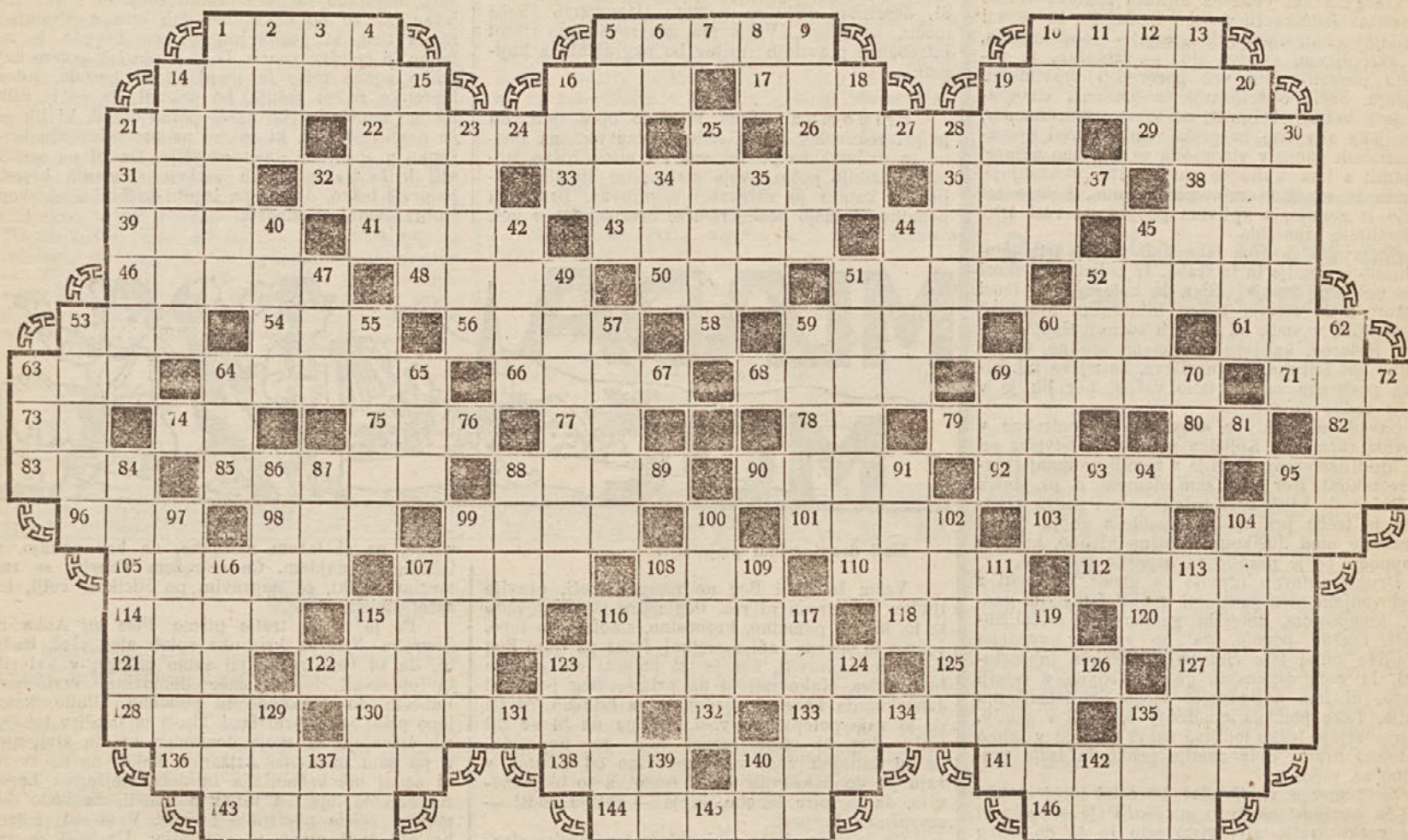
Iz teh bojev je ostal narodu posebno v spominu celjski vojskovodja Jan Vitovec, ki ga opeva narodna pesem kot Pegama, ki mu pomaga sam hudič. Krvave rane je zasekala slovenskemu kmetu plemiška gospoda, vendar si je naš človek počasi le opomogel od težkih ran, s trdim delom je dal svoji zemlji lepše lice, zoral je pogorišče, posejal žito in novo življenje je začelo kliti.

Gasilci pozor! Najboljše, najuspešnejše in najcenejše motorne brizgalne, spojke „Knaust“ prehodne dele ter druge gasilne potrebščine dobavlja **Livorno Ogrinc**, Ljubljana VII, Jernejeva c. 47

Dobra služba. Prvi sosed: »Kaj pa je sedaj s tvojim sinom, ki si ga študiral?« — Drugi sosed: »Pravijo, da je pisatelj.« — Prvi: »Ali piše za denar ali iz poklica?« — Drugi: »Meni piše vedno za denar.«

Vzoren zakon. Prvi: »Malo je tako vzornih zakonov kot pri Koširjevih. Deset let sta poročena, pa živita še vedno tako kot prvi dan po poroki.« — Drugi: »Pojdi, pojdi! Včeraj sta se pa tepla da joj!« — Prvi: »Seveda, saj sta se prvi dan po poroki tudi.«

Nagradna križanka

Vodoravno: 1. Drugi izraz za znanost. — 5. Izrastek na koži; ribe so n. pr. z njo pokrite. — 10. Pokrajina v banovini Hrvatski. — 14. Šiten, neznošen (manj znan izraz, ki ponekod pomeni tudi barje, a to je nemščizem). — 16. Krajši izraz za zoološki (živalski) vrt. — 17. Drugi (manj rabljen) izraz za ječo; ponekod pomeni tudi vrh. — 19. Zbor duhovščine, ki ga sklicuje škof. V ljubljanski škofiji se je tak zbor vršil letos. — 21. Srbskohrvatski izraz za dež. — 22. Umrli slovenski škof v Sev. Ameriki. — 25. r. — 26. Poveljnik kozakov. — 29. Eden izmed sedmih svetih zakramentov. — 31. Kratica za nagovor, ki ga uporabljamo pri duhovščini. — 32. Utežna mera. — 33. Prodajalna zdravil. — 36. Pridevnik, ki pomeni barvo. — 38. Kratica za mednarodno katoliško potovalno pisarno (Internacionalna katoliška agencija v Švici). — 39. Krma za živino. (Besedo zapiši v obratnem redu!) — 41. Sveta žival, ki so jo častili stari Egipčani. — 43. Reka na Slovaškem. — 44. Društveni odbori, občinski sveti, narodne skupščine itd. jo imajo večkrat. — 45. Prislov kraja. — 46. Ranocelnik. — 48. Vrsta besednega naglasa. — 50. Dvojica (na primer volov). — 51. Na nogah in na čevljih jih imaš. — 52. Glagol, ki pomeni zebstj (3. oseba v edini). — 53. Svojstvo, zaradi katerega čutimo. — 54. Tudi pri nas važno hranilo, ki ga pridelujejo nekaj tudi v južnem delu naše države, slovi kot kitajska narodna jed. — 56. Mesto v Romuniji, ki je v zadnjem času prišlo pod madžarsko oblast. — 58. r. — 59. Vrsta igre s kvartami. — 60. Opojen pridatek čaju. — 61. a f s. — 63. Brez družbe. — 64. Neporočen moški (= samostalnik iz pridevnika, ki si ga dobil pod 63). — 66. Krivoverec iz 4. stol. po Kr., čigar nauk je bil obsojen na cerkvenem zboru v Niceji. — 68. Kraj v Trbovljah (v ednini pomeni beseda močvirnat, nizko ležeč travnik. — 69. Druga beseda za trošarinskega paznika ali finančnega preglednika. (V Cankarjevi igri »Pohujšanje v dolini šentflorjanski« ima vlogo.) — 71. Oče. — 73. Reka v zah. Sibiriji, ki se izliva v vzhodni zaliv Severnega led. morja. — 74. Oblika glagola biti, tudi narobe zapisana beseda pod vodoravno 73. — 75. Druga beseda za zdravilo. — 77. a n. — 78. Kratica za moderno katoliško gibanje. — 79. Domača krasotna žival. — 80. Del voza. — 82. Slovenski veznik, starejša oblika — 83. Slovenski skladatelj. — 85.

Tuja beseda za kinč. — 88. Loči morje od suhe zemlje. — 90. Manj znana slovenska beseda, ki pomeni »kratki«. Najdeš jo n. pr. v znani koroški pesmi »Gor čez izaro«. — 92. Mrlič v njej pokopavamo. — 95. Pregrinjalo. — 96. Bajeslovni soustanovitelj Rima. — 98. Del stavbe. — 99. Rimski bog ljubzni. — 100. ž. — 101. Druga beseda za navdušen, goreč. — 103. Brez obleke. — 104. Kol, pomeni tudi drugo črko v hebrejski abecedi. — 105. Slovenski izdelovalec klavirjev. — 107. Druga beseda za »gledašč«. — 108. Zanjice ga uporabljajo. — 110. Konec molitve pri pravoslavljih. — 112. Od države postavljen uradnik za potrjevanje listin. — 114. Človekova sposobnost za presojo nravnih dejanj. — 115. Del roke. — 116. Gledališko glasbeno delo. — 118. Grški bog vojske. — 120. Pevsko znamenje. — 121. Prebivalec azijskih južnih polotokov. — 122. Poskočna divjačina (množina). — 123. Vrstni red črk. — 125. Oseba iz svetega pisma stare zaveze. — 127. Slovenski knjigovodski strokovnjak, pisec knjig o knjigovodstvu in profesor. — 128. Zmeda, nered. — 130. Del voza. — 132. i. — 133. Pridevnik iz samostalnika eben (žlahtno drevo). — 135. Ljudski izraz za os pri vozu (nemščizem!). — 136. Borenje, tudi izkopavanje n. pr. repe. — 138. Mesto v Franciji, kjer je deloval znan svetniški župnik. — 140. Vrsta zemlje. — 141. n a r b a t. — 143. Jesensko žito. — 144. Glavno mesto balkanske vojskupoče se države. — 146. Kemični element, plemeniti plin, ki ga uporabljajo pri svetlobni reklamii.

Navpično: 1. Iz voska. — 2. Časovno obdobje. — 3. Besedica, s katero pritrjujemo. — 4. Jesenska vrtna roža, ki jo radi uporabljamo za okras grobov. — 5. Lok, krivina. — 6. u o. — 7. s. — 8. Veznik — 9. Bišvi in pred kratkim umrli predsednik španske republike. — 10. Crta (latinska beseda, uporabljamo jo pri tujki, ki znači ravnilo). — 11. Navaden veznik. — 12. Glas koklje. — 13. Tuj izraz za Jadran. — 14. Z milom namazan. — 15. Druga beseda za bedaka. — 16. Krajša beseda za zelišče. — 18. Oče. — 19. Na drevesih raste, zdravo ga je jesti, a letos je predrago. — 20. Krotitev počutnosti, zatajevanje samega sebe. — 21. Številčno stanje poslancev v parlamentu, ki šele omogoča sejo. — 23. Izobrazbenost, kultura. — 24. b. — 25. Pesniška beseda za

poljedelca. — 27. a. — 28. Umirati. — 30. Cenik, kazo cen pristojbin. — 32. g. — 34. Umetn. delo, n. pr. iz kamna. — 35. Tri enake črke. — 37. ž. — 40. Židovsko žensko ime. — 42. Poglavje iz mohamedanske svete knjige koran. — 44. V zemljo ga dajemo, da more vzkliti. — 45. Živinska hrana, tudi del ladje. — 47. Glavno mesto vojskupoče so velesile v Evropi. — 49. Hrib jugozahodno od Skadra, ob izteku Bojana iz Skaderskega jezera. V balkanski vojni 1912/13 je igral važno vlogo pri zavzetju Skadra. — 51. Pekova delavnica, tudi prodajalnica peciva. — 52. Ljubko ime za mačka. — 53. Kraj v banovini Hrvatski, zapadno od Kočevja, je spadal nekaj časa v dravsko banovino. — 55. Hrastov sad. — 57. Jugoslovanska den. enota. — 59. Del suknje. — 60. Drugi izraz za ravnino. — 62. Mesto, od katerega se začne tekma, začetek tekme. — 63. Morska žival. — 64. Lesena posoda (n. pr. za vino). — 65. Planina jugozahodno od Šabca, znana iz junaških borb srbske vojske. — 67. j. — 68. l. — 69. Krajši izraz za darilo. — 70. Rudarji delajo v njem pod zemljo, pa tudi krt ga ima. — 72. Nizek ženski pevski glas. — 74. b. — 76. k. — 79. p. — 81. s. — 84. Zaveden pripadnik kake vere. — 86. Svetopisemska oseba, znana iz kupčije o prvorojenstvu. — 87. Začimba, n. pr. za solato. — 88. Zunanja svet zida — 89. i. — 90. b. — 91. Pomanjkanje plastobe. — 93. Mongolsko-turški vladarski naslov. — 94. Manj znano moško krstno ime. — 95. Perice na njej tolčejo perilo. — 97. Uslužbenec ladj na morju. — 99. Strupen kemični element (mesto z zapiši s). — 100. Poganški duhovniki. — 102. Nasilnež, nasilen vladar. — 104. Fino platneno ali bombažasto blago. — 106. Mesto v severni Italiji (Romarji tam častijo sv. Antona). — 107. Vsako žito ga ima. — 108. Spijo. — 109. Vzhodnoštajerski izraz za »bajec«. — 111. Rimski cesar, znan po požigu Rima. — 113. Prebivalec Toskane, pokrajine v Italiji. — 115. Nekiipjen kruh, pečen v žerjavici. Izraz poznajo zlasti v Savinjski dolini. — 116. Vrsta mesne jedi, sočnate. — 117. Žensko krstno ime z nemško končnico. — 119. Samec v družini sov; tudi znani trgovci z manufakturo v Ljubljani. — 122. s. — 123. Krstno ime najstarejšega še vedno aktivnega srbskega politika. — 124. Drugo največje mesto Finske. — 126. n. — 129. Prislov. — 131. l. — 134. e. — 135. Isto kot pod 124. navpično. — 137. n. d. — 139. Besedica, s katero povemo, naj kdo

O gnojenju vinogradov

Vinograd kot večletna kultura zahteva velike materialne izdatke in mnogo truda. Da bi se vsi ti izdatki okoli nege vinograda — obdelovanje, rez, škropljenje, obnova itd. — izplačali, je potrebno posvetiti čim več pozornosti pravilnemu gnojenju. Način obdelovanja in gnojenja vinogradov je v veliki odvisnosti od vremenskih razmer, življenjske sile trte in vrste zemlje. Pred uporabo različnih gnojil v vinogradu se moramo najprej seznaniti s tem, kako se vinska trta prehranjuje, z vrsto in množino mineralne hrane, katero trsne zemlje iz zemlje, z vplivom gnojila na rast trte, na kvaliteto vina itd.

Kot vsaka rastlina tako tudi vinska trta jemlje hrano iz zemlje in iz zraka. Iz zraka srka skozi listje ogljikov dvokis (CO₂), iz katerega se tvori sladkor, a iz zemlje razne mineralne hranljive soli, topljive v vodi, od katerih so najvažnejše dušične, fosforne, kalijeve in apnene spojine. Ostale spojine kot železne, magnezijeve, natrijeve itd. niso za prehrano rastlin tako važne, ker jih je v zemlji vedno dovolj.

Navedene hranljive snovi so trti potrebne v gotovem razmerju. Količina prinosa je odvisna od one hranljive snovi, ki je je v zemlji najmanj (Liebigov zakon). Ker eden sam element, n. pr. dušik ali fosfor ali kalij, brez ostalih nima prave vrednosti, je treba pri uporabi umetnih gnojil držati ravnotežje med dušikom, fosforno kislino, kalijem in apnom. To je pravilo za uspešno gnojenje.

Drugo osnovno pravilo se glasi: Ustvariti z obdelovanjem in organskimi gnojili (stajskim gnojem, kompostom, zelenim gnojenjem z metaljnimi) takšne pogoje, da bo zgoraj navedene hranljive snovi trta čim bolj sprejela (absorbirala). Iz vseh organskih gnojil nastane v zemlji humus, ki ima najvažnejšo vlogo pri izboljšanju zemlje. Tako poraga množenje bakterij v zemlji, ki pretvarjajo težko topljive snovi v biljki v lahko pristopno hrano, dela zemljo prhko in lažje propustno za vodo.

Za gnojenje vinogradov bo ostal torej stajski gnoj in kompost osnovno gnojilo. Daje se hlevski gnoj vsako tretje ali četrto leto in to do 500 q na ha. Stajski gnoj mora priti v zemljo v jeseni ob suhem vremenu. V lahkih zemljah se mora gnojiti češče, ker v takšnih zemljah gnoj hitreje razpada in se izkorišča. Težke zemlje se gnoje redkeje, ker tu gnoj razpada težje in počasneje.

Na tem mestu je treba poudariti, da hlevski gnoj lahko nadomesti edino dober kompost. S hlevskim gnojem oz. kompostom obogatimo zemljo s humusom, mineralnih hranljivih snovi pa prinesemo zemlji dosti premalo. Če hočemo doseči stalne visoke in kvalitetne donose, moramo poseči po umetnih gnojilih. Kakšna umetna gnojila bomo kupili? Danes jih je na trgu toliko, da se že redko kdo razume pri izbiri umetnega gnoja. Sami trgovci si niso na jasnem, kaj naj vinogradniku svetujejo. V začetku smo omenili, da trta kot tudi vsaka druga rastlina rabi dušik, fosfor, kalij in apno. Če bi se držali tega pravila, ne bi mogli pogrešiti pri gnojenju. Vendar ostane še vedno vprašanje: Koliko teh gnojil rabi trta? Ker so zemlje zelo različne po svoji sestavi in po tem, kako so gnojene oz. izčrpane, točnega in splošno veljavnega odgovora ni mogoče dati. Najboljše bo vinogradnik ravnal, če bo kupil mešana gnojila. V njih so zgoraj omenjene snovi pomešane v pravem razmerju. Pri nas so v prometu mešana gnojila, razne vrste nitrofoskala. Nitrofoskal Z je tipično gnojilo za jesensko oz. zimsko gnojenje vinogradov in vsebuje 8% dušika, 12% fosforne kisline, od katere je 6% topljive v 2% citronski kislini, 8% kalija in 35% apna. Posebno v naših krajih, kjer je dosti padavin, je treba to novo gnojilo za vinograde pripraviti, ker deluje polagoma in tekom cele vegetacije ter tako posebno vinski trti zelo koristi. — Inž. Mastnak.

JAVNA ZAHVALA

Podpisani Balkovec Janko, krojač, Zilje št. 31, se javno zahvaljujem Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani za točno izplačilo cele zavarovalne vsote, ko mi je bila dne 9. XII. 1939 uničena moja stanovanjska hiša v Balkovcih št. 27.

To najboljšo slovensko zavarovalnico bom vsakomur najtopleje priporočal. Prosim, objavite to mojo zahvalo v »Naši moč«.

Zilje, 10. junija 1940.

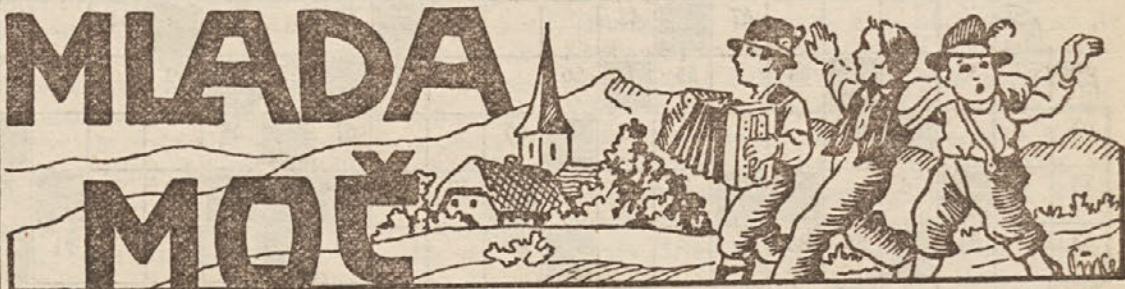
Balkovec Janko, s. r.

molči. — 140. Veznik. — 142. Izraz pri kvartanju. — 145. e.

Rešitve križanke je poslati najkasneje do 31. decembra 1940 na naslov: Uredništvo »Naše moči«, Ljubljana, Vzajemna zavarovalnica. Deset izžrebanih pravih rešitev bo nagrajenih s knjigami.

*

Pripomba: Spet moramo opozarjati, da je pri rešitvah navesti vedno poleg točnega imena in priimka še poklic, vas ali ulico, hišno številko, zadnjo pošto, svojo starost ter številko police, s katero je reševalec zavarovan. Brez teh podatkov romajo poslej rešitve brezpogojno v koš.

Moji dragi mladi prijatelji!

Vsem še ljubi Bog ne more ustreči, pravijo ljudje. To seveda ni res. Bog more vse, a seveda le to, kar je pametno, krepostno, smotno in lepo. Ljudje bi seveda radi marsikaj, česar pa ljubi Bog ne more napraviti, ker je On polnost vse resnice in pravice. Kako naj bi na primer Bog pomagal Janezku, da bo znal zgodovino za odlično, če pa se je raje potepal po vasi, kot pa da bi se bil učil? Bog bi sicer mogel tudi to napraviti, da bi Janezek znal vso zgodovino od Adama v raju pa do današnjih grdih časov, a to bi pomenilo, da podpira lenobo, ki je — fej jo bodi! — sovražnica kreposti.

Če je tako, kako naj potem jaz, uboga stvarica, ustrežem vsem številnim in med seboj si nasprotujočim vašim željam! Tone mi piše, naj v »Mladi moč« ne objavim več križank. Preveč so zavite, pravi, in njegova pamet takoj odpove, čim se spravi na reševanje križanke. Micika hoče nasprotno. Piše mi: »Dragi brat Ivo! Nikar nas ne imej za take duševne reve. Mislim namreč na tvoje križanke. Menda meniš, da znamo samo i in a, ker so tvoje križanke v »Mladi moč« tako lahke. Kaj bolj brihtnega bi nam pa že lahko naložil. Torej prihodnjic težjo križanko!« Oba pisma ležita pred menoj na mizi in jaz strmim

Nekateri so mnenja, da so naše križanke pretežke (drugim so seveda prelahke). Težke so pa križanke le onemu, ki jih ne zna pravilno reševati. Marsikdo začne križanko reševati kar z začetka, pa že po nekaj besedah omaga. Pravilno ravna tisti, ki poišče najprej one besede, ki so lahke in splošno znane. Iz križanja črk potem kaj lahko ugane težje in manj znane besede. Kdor križanke redno rešuje, bo priznal, da se iz njih mnogo nauči. Saj bo našel polno besed, ki jih je že davno pozabil, ki se mu pa pri reševanju križanke v spominu zopet osvežijo. Da bi pa sestavili križanko iz samih vsakomur znanih besed, je prvič težko, drugič pa izgubi križanka na svoji izobraževalni vrednosti.

v nje, pa si tarem možgane, da kar pokajo, a izhoda ne najdem. Če ustrežem Tonetu, se zamerim Miciki, če napravim po Micikini volji, bo začel stokatj Tone.

Pa je tu še tretje pismo. Piše ga Anka iz Zagreba. Njej pa križanke sploh niso všeč. Rada bi, da bi vam zastavljala samo naloge, v katerih bi opisovali lepoto naše domovine, vzvišenost ljubezni do domovine in podobno. Glejte, kako lepo piše: »Čuj, brat Ivo! Tisoči in tisoči v teh časih žrtvujejo za svojo domovino kri in življenje, ti pa nam zastavljaš križanke, kakor da na svetu ni sedaj nič vržnejšega in potrebnejšega.« Lepo, Anka, zelo lepo! A nikar ne misli, da bodo domovino rešile papirnate besede. V vojski je treba biti tudi umen in iznajdljiv. Umnosti in iznajdljivosti se pa pri križanki prav mnogo naučiš. Pa imaš kljub temu tudi ti prav. Res, mnogim bi bilo treba dandanes kar naprej trobiti v ušesa in dušo, da je treba sedaj vse misli, vsa čustva in vse hotenje posvetiti le varnosti domovine. Anka, če boš kaj lepega napisala, bom vesel. Objavlil bom tvoj spis in še kako knjigo ti bom za priznanje poslal.

Zamera gori, zamera doli, nekako sem se moral odločiti. In odločil sem se za novo križanko. Vidim namreč, da mi pošljete še največ rešitev takrat, kadar imate reševati križanko.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	13			14			15				
16		17		18	19		20		21		
22	23		24		25		26		27	28	
29		30		31		32		33		34	35
36			37		38		39		40		42
43				44			45				46

Vodoravno: 1. Rokodelec, ki ima opraviti z železjem. — 6. Bridko orožje, a v današnjih časih ni več v časteh. — 9. Vrzi jo psu in oglodal jo bo. — 13. Velika lesena okrogla posoda. — 14. Pravoslavni duhovnik. — 15. Kraj nad Kranjem. Pomeni pa tudi kovaško orodje. — 17. Brez nje ga ni zidane hiše. — 19. V gozdu ga dobiš in verice ga hrustajo. — 21. V 2. sklonu množine je in pomeni del tedna. Vendar smejo tako sklanjati le pesniki. — 22. Predlog; pomeni pa tudi reko v ruski Sibiriji, ki se izliva v Severno ledeno morje. — 24. S stiskanjem ga pridobimo.

Tudi razne jedi tako imenujemo. — 26. Dalmatinski otok. — 28. Naslov turškega veljaka. — 29. Drevesa nam ga dajejo. — 31. Najvišji uradnik v Sloveniji. — 33. Ptica, ki jo radi poslušamo. Pomeni tudi del kake reči. Tako se piše tudi znan slovenski zgodovinar. — 35. Ploskovna mera. — 36. Prvi človek. — 38. Mesto zahodno od Fruške gore, ob železniški progi Mitrovica—Vinkovci. — 40. Kiparji ga izdelujejo. — 43. Besedica, ki pomeni, da mi je nekaj všeč, da nekaj ljubim. — 44. Slovenski zgodovinar, ki je končal Zgodovino slovenskega naroda, katero je izda-

jala Mohorjeva družba. — 45. Slovesna vojaška prireditel.

Navpično: 2. Del voza. — 3. Priprava za prevažanje. — 4. Prvi del imena glavnega mesta Abesinije. — 6. Ženska brez njega ne more biti žena — 7. Gorovje in pokrajina v severni Grčiji. — 9. Priprava za kopanje. Tudi posoda za zelje. — 10. Vsaka hiša jih ima. — 11. Nekaj, kar nam je v Jugoslaviji zelo potrebno, če hočemo biti močni. — 12. Ustanova, ki izdeluje predmete na veliko in vedno bolj izpodriva preprosto obrt. — 14. p. — 15. n. — 16. Rokodelec, ki izdeluje tisto, kar najdeš pod navpično 3. — 18. Druga beseda za hrast. Nahaja se na primer v pesmi »Hej, Slovani«. — 20. Počasen je in škarje ima. — 23. Pomanjkanje; siromaštvo. — 25. Najboljša je mlečna, pa najsi bo že prosena ali ječmenova. — 27. Prvi del imena najboljšje jugoslovanske vojne luke. — 30. Daje nam ga na primer sadno drevo. — 32. Velika reka v Egiptu. — 34. Brez mleka ga ni mogoče izdelovati. — 37. m. — 39. d. — 41. Veznik. — 44. m. — 45. p. — 46. d.

Tone! Dobro si oglej križanko in korajžno se je loti! Če te ne boš rešil, potem si kupi tisti znameniti lijak, ki ga menda prodajajo nekje na

Nemškem, da z njim ljudem pamet solijo. Jaz sicer tistega lijaka še nisem videl, a pravijo, da ga na Nemškem res imajo. Ga že potrebujejo.

Sedaj pa še nekaj važnega. Opažam, da križanke izrezujete in tako celo »Našo moč« kvartite. Pomnite! Kdor mi bo še poslal izrezano križanko, naj se za nagrado kar pod nosom obriše. Rešitev je treba lepo narisati in izpisati, ne pa kar škarje v roko in z njimi »Našo moč« mrcvariti!

Kmalu bi bil pozabil na nagrade za o:to-brsko križanko. Tle srečniki jo dobijo:

1. Esenko Jelka, dijakinja, Kranj.
2. Peternelj Oton, vajenec, Jesenice.
3. Kadune Elvira, učenka 4. razreda ljudske šole, Maribor.
4. Senožek Anka, dijakinja, Zagreb.

Ob koncu želim vsem mojim prijateljem in prijateljicam, njihovim staršem, bratcem in sestricam ter njihovim gg. katehetom in učiteljem prav vesele božične praznike in seveda zlasti tudi mirne ter srečne božične počitnice.

Br. Ivo.

O prehrani

Med nujne življenjske potrebščine spada hrana, brez hrane se ne da živeti; prava prehrana godi zdravju, nepravna prehrana povzroča bolezni in prezgodnje umiranje. Zato je nauk o prehrani prevažno in tudi obsežno poglavje o splošnem zdravstvu.

Človeka primerjajo večkrat s parnim strojem; da delujeta, treba stroju kuriva, človeku hraniva. Človek je neznansko več kakor najbolj umetno sestavljen stroj, zakaj človek je živ stroj, ki sam sebe gradi in veča, popravlja in obnavlja, vrh tega pa še vrši razna opravila v obliki telesnih in duševnih del.

Človeško telo je v kemijskem pogledu zelo zamotano sestavljeno. Po skupinah razlikujemo naslednje sestavine:

1. Voda je pglavitna sestavina, okoli 70% je v telesu same vode. Ako izsušimo truplo 70 kg težkega človeka popolnoma, nam ostane komaj še 20 kg teže. Človek je zelo vodena živ.

2. Rudninskih snovi je približno 5% v obliki kalcijevih, magnezijevih, kalijevih, natrijevih, litijevih in železnih spojin (soli) z ogljikovo, fosforno, solno, silicijevo, žvepleno in še katero drugo kislino.

3. Plini (kisik, ozon, dušik, vodik, ogljikov dvokis, amonjak, žvepleni vodik in dr.) v različnih, a glede teže neznatnih množinah. Te sestavine dobiva človek iz nežive prirode ponajveč z uživanjem vode in dihanjem.

4. Beljakovine ali dušičaste žvstvene spojine v prerazličnih zvrsteh dajejo telesu pratvorivo ali živo snov, ki je nosilka življenja v drobju, udih, čutilih in koži. Beljakovinskih snovi je povprečno 20%.

5. Tolšče in sladkornine so nedušičaste žvstvene spojine sestavljene iz istih prvin v drugačnih razmerjih, njih množina je zelo različna, povprečno znaša okoli 5% vsega telesa.

Beljakovine, tolšče in sladkornine dobiva človek iz žvstva, rastlinstva in živalstva. Sa-

mo rastlinstvo živi iz snovi mrtve prirode. S pomočjo zelenila (ali klorofila), ki je nekak življenjski stroček in ga žene sončna svetloba, zлага rastlina nežive snovi v žive sestavine svojega telesa, beljakovine, sladkornine in tolšče. Žival je zajedalka na rastlini, človek je zajedavec na rastlini in živali.

Življenje vsake živi, torej tudi človeka, je v kemijskem pogledu neprestano menjavanje snovi, neprestano sprejemanje potrebnih in neprestano oddajanje odvisnih ali izrabljenih snovi. Starega grškega modreca izrek: vse teče, velja dobesedno za življenje; če se menjavanje snovi ustavi ali sprejemanje ali oddajanje ali oboje iz katerega koli vzroka, je življenje konec.

Sprejemanje življenjsko potrebnih snovi je hranjenje. Nekaj teh snovi je že bilo obravnavanih, tako zrak in voda. O vodi je bilo povedano, da je telesu potrebna v dvojnem pogledu in sicer kot sestavna in obratovalna potrebščina. Voda je našemu telesu največja sestavina in največja vsakdanja potrebščina za življenje.

Prav s tega vidika kakor vodo, razdeljemo tudi vse druge življenjske potrebščine v dve skupini in sicer v telotvorne snovi, ki so nujne sestavine našemu telesu, in silotvorne snovi, ki dajejo našemu telesu moč ali silo, da opravlja svoje življenjske posle.

Med telotvorne snovi spadajo voda, razne rudnine in beljakovine. Vodo in rudnine dobiva telo v raznih oblikah in spojinah, beljakovine pa samo iz rastlinskih ali živalskih beljakovin. Za silo more človekovo telo tudi nekaj časa obratovati zgolj ob telotvornih snoveh, ker more v sili preminjati ali presnavljati beljakovine v tolšče in sladkornine, ki so izrazito silotvorne snovi. A trajno to ne gre, ker je to presnavljanje kot kemično delo telesu pretežko in ker se ob tem delu nabira v telesu toliko žindre in razkrojin, ki jih telo ne more sprosti izločevati. O tem

Maša zadušnica za vse rajne sodelavce in zavarovance Vzajemne zavarovalnice je bila na dan Vernih duš v kapeli Vzajemne zavarovalnice. Maševal je podpredsednik zavoda prof. Janko Mlakar. Foersterjev »Requiem« za moški zbor je pod vodstvom uradnika M. Berganta izvajal zbor nameščencev Vzajemne, žalnega opravila se je pa udeležilo poleg ravnateljcev tudi vse uslužbenstvo Vzajemne zavarovalnice.

Prava kava je od dne do dne dražja

in gospodinja, ki jo kupuje, že kar v naprej ve, da ji bodo v kratkem cene kave postale nedosegljive ali pa prave kave sploh več ne bo dobila. Dobra slovenska gospodinja pa nikakor ne more biti brez dobre kave in zato je naša domača Pržarna »Žika« poskrbela za nadomestilo, ki kot mlečna kava sploh ne potrebuje primesi prave kave, kot črna ali turška kava pa ima že z 1/2 primesi prave kave odlične okus in vonj. To novo nadomestilo je Žikina kavina mešanica, ki je strokovnjaško pripravljena kombinacija kavinih surogatov in raznih dragocenih dodatkov.

Ta zmlata zmes z dodatkom cikoriije ne potrebuje razen mleka in sladkorja ničesar drugega, zato se je bodo gospodinjice z veseljem posluževale, ker si prihranijo izdatek za cikoriijo in imajo z njo manj dela. Prav tako se je poslužujejo zaradi njene izredne praktičnosti tudi turisti, lovci, izletniki, mladina, ki hodi taboriti, in delavci, ki so zaposleni daleč od doma. Cena Žikine kavine mešanice, ki jo dobite pri svojem spece-rijskem trgovcu, je tako nizka, da bo vsakdo lahko segel po njej.

Pametno. Gospodinja: »Manca, zakaj ste pa postavili košaro z otrokom na mizo?« — Manca: »Zato, da bom slišala, če bi padel iz košare.«

Zapoved ljubezni. Katehet naleti na cesti na dva dečka, ki sta se pretepa. Katehet: »Nehajta vendar! Ali ne veda, da je treba sovražnike ljubiti?« — Eden izmed dečkov: »Gospod, saj ta ni moj sovražnik, ampak moj brat.«

Dober znak. Župnik: »No, Katra, kako je kaj z zdravjem tvojega moža? Je že kaj boljši?« — Katra: »Čisto zdrav še ni, a toliko mu je vendar odleglo, da se je včeraj lahko že spet napil.«

Ob povratku s potovanja pripoveduje Perko prijatelju Cerku o svojih vtisih. Pa pravi: »A najhujše je bilo, ko sem prišel domov. Ko sem namreč odprl kovčeg, so stenice kar planile iz njega.« — Cerko: »So se pač ravnale po pregovoru: »Povsod lepo, doma najlepše!«

Ilustracije in klišeji

dajo reklami šele pravo lice. — Za reklamo v visokih nakladah uvažujte le offsettisk, ki je danes najcenejši!

Kamenotiske & Knjigotisk
Bakrotisk & Klišarna
Litografija & Offsettisk

**JUGOSLOVANSKA
TISKARNA
LJUBLJANA
KOPITARJEVA UL. 6**

NOVA SPECIJALNA
TRGOVINA ZA
NIZKE CENE

ŽIMO

MILAN JAGER — LJUBLJANA
TYRŠEVA C. 37
ZAHTEVAJTE VZORCE

Spoštovana

Vzajemna zavarovalnica,
oddelek KARITAS

Ljubljana.

Podpisani prosim, sporočite v „Naši moči“ mojo toplo zahvalo, ko sem tako v redu in brez vsakega odbitka prejel posmrtnino po moji pokojni ženi, ki je bila šele 8 mesecev zavarovana.

Zavarovanje KARITAS vsakomur priporočam.

Stara Loka, 14. 10. 1940.

S spoštovanjem

Humer Franc, l. r.
čevljar, Stara Loka.

Pogovor med součenci. Peter: »Kaj je pa rekel tvoj oče, ko si mu povedal, da si dobil v računstvu dvojko?« — Pavle: »Nič. Samo glavo je stresel.« — Peter: »Nič drugega?« — Pavle: »Nič drugega. Veš, ampak stresel je moja glavo.«

Dobra primera. V šoli so se učili o pregovorih. Učitelj pove pregovor: »Kakršen na Novo leto, takšen vse leto.« Nato vpraša: »Ali mi lahko kdo pove k temu pregovoru kako primero?« — Oglasi se Mihec: »Če se na Novo leto ubiješ, boš vse leto mrtev!«

Položaju primerno govorjenje. Ravnatelj uradniku: »Kako pa govorite? Ste mar vi ravnatelj podjetja?« — Uradnik: »Ne, nisem.« — Ravnatelj: »No, potem vam pa ni treba tako neumno govoriti.«

Slabo je naletel. V vlaku sedi starejši gospod, poleg njega pa družba mlajših, ki si dovoljuje razne neslanosti. Pa vpraša eden mlajših: »Gospod, ali ste že slišali novico?« — Gospod: »Katero mislite?« — Mladič: »Hm, tisto, da je hudič umrl.« — Gospod: »Res? No, potem pa moje sožalje. Izgubili ste tako rekoč prijatelja.«

Kaznovana radovednost. Neka dama se je v družbi slikarjev in kiparjev kar naprej vtikala v njih strokovni razgovor, čeprav ni imela o umetnosti nobenega pojma. Pa vpraša nekega kiparja, če je kiparstvo težaven posel. Kipar: »O, prav nič, gospa! Glavno je, da imate kos marmorja in dleto, nato pa čisto enostavno odbijete od marmorja vse, česar ne rabite.«

Dve drobni knjižici, na videz malo pomembni, sta se pojavili v zadnjem času na knjižnem trgu. Prvo je napisala Helena Kelhar in nosi naslov »Kuhaj varčno in dobro!«, drugo pod naslovom »Zdravilne rastline« pa znani zdravstveni pisec dr. Matej Justin. Pa sta obe knjižici kljub skromni obliki polni bogatih nasvetov, ki bodo zlasti v teh časih, ko primanjkuje tega in onega, prišli vsakomur prav, zlasti še našemu ženskem svetu. Vsaka knjižica stane komaj 4 din (plačljivo tudi v znamkah). Naročajte jih pri upravi »Vigredi« v Ljubljani, Pražakova ul. 8. Pripominjamo, da je »Kuhaj varčno in dobro!« že 11. zvezek priporočljivih jedilnih receptov, ki jih je izdala ista založba.

prezanimivem vprašanju pride kaj več na vrsto prav kmalu.

Iz vsakdanje izkušnje in učenih preskušanj vemo, da so sladkornine, kakor imenujemo močnine žitnega zrnja, razne vrste sladkorja in podobne snovi zategadelj, ker se v telesu izpreminjajo v telesni sladkor ali glikogen, najboljše snovi, ki dajejo telesu delovno moč. Prav tako vemo, da so tolšče najbolj pripravne snovi, ki dajejo telesu toploto. Toplote in delovne moči pa treba telesu vedno kaj, delovnemu človeku celo mnogo, zato mu najboljše godijo hraniva s silotvornimi snovmi. Vemo tudi, da se sladkornine in tolšče v telesnem obratu nekako nadomeščajo in presnavljajo brez težav. Telo samo spreminja odvišne sladkornine v tolšče, tolšče pa o potrebi v sladkor, samo beljakovine se ne dajo napravljati iz drugačnih snovi kakor iz beljakovinastih.

Brez beljakovin v prehrani je življenje nemogoče. Da treba otroku in rastočemu človeku beljakovin razmeroma več kakor odraslemu ali staremu človeku, je kar razvidno, prav tako velja za okrevalca, ki je prestal dolgo in hudo črpačo bolezen. Vedeti pa treba, da tudi odrasel in zdrav človek ne more prebiti brez beljakovin, ker se mu ves telesni sestav stalno izrablja in sproti obnavlja. Človek v delu potrebuje mnogo več sladkornin kakor v miru, prav tako so v mrzlem vremenu troši dosti več tolšče nego v toplem času.

Ob tej priložnosti bodi povedano še nekaj, kar je važno za umevanje prebave same in prebavnosti posamičnih hraniv. Prebavljanje samo je zelo zamotano kemično vršenje. Prebavila so zelo obsežno drobje, ki spravlja zavžita hraniva v tako redko tekočo obliko, da se dajo posrkati po črevesnih resicah, nekakšnih koreninicah, ki strče v črevesno vsebino. S prebavljanjem v ustih, želodcu in črevesu se beljakovine, tolšče in sladkornine ne samo raztapljajo, ampak tudi razkrajajo, te raztopljene razkrojnine prihajajo v veliko in čudovito kemično tovarno — jetra —, ki izdeluje iz vseh tako raznovrstnih rastlinskih in živalskih beljakovinskih drob-

cev samo človeške, t. j. človeku svojske beljakovine, iz vseh raznovrstnih sladkornin samo človeški sladkor, iz vseh raznovrstnih tolšč samo človeško tolšče. Samo tako predelana hraniva so v telesnem obratovanju uporabna, kar se iz hraniv ne da predelati v človeške sestavine, se izloča sproti po črevesu.

Ko že govorimo o prebavljanju, moramo omeniti nekaj važnih dognanj oz. odkritij iz novejših dobe, ki so v nasprotju z navadnim in splošno ukoreninjenim pogmotnim (materialističnim) pojmovanjem življenja. Prebavila namreč niso mehanični stroji in kemična naprava, ampak živo drobje, katerega delovanje je popolnoma odvisno od živčevja, rastnega in čutnega, in prav tako od duševnega stanja. Veselje in druga ugodna čustva pospešujejo tek in vso prebavo, žalost in podobna neugodna čustva jemljejo tek in ustavljajo prebavo. To dejstvo pozna vse človeštvo iz početka. Ruski učenjak Pavlov pa nam je posvetil še v globino tega navidezno enostavnega vršenja. Poskusnemu psu je napravil v želodec umetno odprtino, da je mogel iz nje dobivati želodčni sok, kadar je hotel. Tako pripravljenemu psu je pokazal raziskovalec kos mesa. Ob samem gledanju mesa se je psu nabral v želodcu sok, ki se je pri natančni preiskavi izkazal kot najbolj primeren za prebavljanje mesa. Drugič je pes gledal kos slanine, želodec se mu je napolnil s sokom, drugačnim ko prvič, a kar najboljšim za prebavljanje tolšče. V tretjem poizkusu je bil kos kruha, ki je gledajočemu psu sprožil izločevanje želodčnega soka, drugačnega kot doslej, a zelo pripravnega za prebavo tega hraniva. V četrtem poizkusu je bila ponujena psu ne vem že katera zoprna hrana, želodec je ostal suh, brez soka, torej nesposoben za prebavljanje nevšečne jedi.

Pavlov je napravil še nešteto drugih prezanimivih poizkusov, a že iz omenjenih preprostih je razvidna nujna povezanost tvarnega vršenja z duševnim dogajanjem. Mislečemu človeku se ob teh spoznanjih odpirajo globoki vpogledi in široki razgledi v obsežno področje prehrane.

Karitas zavarovancem!

»V oktobrski številki »Naše moči« je bila objavljena nova ugodnost, ki jo naša zavarovalnica nudi pri oddelku KARITAS zavarovanim staršem ob rojstvu otrok. Dodatno k tej objavi sporočamo danes vsem našim zavarovancem, da je treba rojstvo otroka prijaviti na posebni tiskovini: »Obvestilo o rojstvu otroka«. Te tiskovine dobite pri naših krajevnih zastopnikih. Če je iz katerega koli razloga ne morete dobiti pri krajevem zastopniku, se obrnite zanjo na: KARITAS, Ljubljana, palača Vzajemne zavarovalnice.

Gornji del te tiskovine izpolni župni urad (ki vam ne bo zaračunal stroškov). Na teh tiskovinah so tudi pobotnice za 100 din. To pobotnico blagovolite točno izpolniti ter podpisati. Tako izpolnjeno tiskovino izročite čim prej zastopniku, da jo odpošlje na zavod. Če je ne morete poslati po zastopniku, jo pošljite sami.

Prosimo vas, da se za prijavljanje novorojenih otrok poslužujete le zgoraj omenjenih tiskovin.

Vzajemna zavarovalnica, oddelek KARITAS,
Ljubljana.

Brezžična telegrafija. Tetka: »Slavko, ti mi boš gotovo znal povedati, kaj je to brezžična telegrafija, ko hodiš že toliko časa v šole.« — Slavko: »To je zelo enostavno. Mislite si psa, ki bi bil tako dolg, da bi imel rep v Ljubljani, glavo pa v Mariboru. Če bi mu stopil v Ljubljani na rep, bi v Mariboru zavilil. To je telegrafija, a brezžična telegrafija je prav isto, ampak brez psa.«

Dober svet. Znameniti glasbenik Rihard Strauss je v Monakovem spoznal mlado pevko, ki se je silno ponašala s svojim glasom. Strauss je imel pa o njenih pevskih sposobnostih drugo mnenje. Ko mu je nekoč pripovedovala, da je bila za petje na nekem koncertu naravnost kraljevska plačana, ji Strauss pravil: »Čestitam! Sedaj, ko imate denar, si boste pač lahko najeli učitelja za petje.«

Kaj vse nudi KARITAS družinam z otroki?

Po zavarovalnih pogojih, ki veljajo za zavarovanje KARITAS, uživajo zavarovani starši še prav posebne ugodnosti. V smislu čl. 20. posebnih zavarovalnih pogojev izplačamo tistim staršem, ki so zavarovani pri KARITAS po ceniku CT, v primeru otrokove smrti posmrtnino v višini 300 din od izpolnjenega 2. do izpolnjenega 7. leta starosti. Od izpolnjenega 7. do izpolnjenega 16. leta pa znaša ta sozavarovana vsota za otroka 500 din. Kot za ostala zavarovanja KARITAS, velja tudi za otroke določba o dvakratnem izplačilu sozavarovane vsote v primeru nezgodne smrti. V takem primeru izplačamo zavarovanim staršem ob smrti sozavarovanega otroka posmrtnino v znesku 600 din odnosno 1000 din z ozirom na otrokovo starost. Prav pred kratkim pa je zavarovalnica uvedla še eno ugodnost za starše, ki so zavarovani pri KARITAS vsaj eno leto in to ne glede na cenik, po katerem so zavarovani. Za vsakega novorojenega otroka izplačamo 100 din. Poleg tega pa sta oče in mati oproščena plačila mesečnega prispevka v mesecu, ki sledi mesecu otrokovega rojstva. Točneje je bila ta ugodnost pojasnjena v oktobrski številki »Naše moč«.

To so ugodnosti, ki jih nudi zavarovanje KARITAS tako ob rojstvu kakor ob smrti otrok onim staršem, ki se pri KARITAS zavarujejo. Že mnogi starši so bili deležni teh ugodnosti. V letošnjem oktobru pa smo imeli prav poseben primer. Staršem T. iz D. M. v P., zavarovanim pri KARITAS, smo izplačali sozavarovano vsoto za dva otroka in to bratca ter sestrico, ki sta umrla na posledicah davice. Skoraj istočasno pa je mati rodila fantka, kateremu smo na roke staršev izplačali 100 din. To je pač izreden primer, ki je v opozorilo vsem staršem in ki kaže, da je KARITAS zavarovanje v veliki meri namenjeno vprav družinam z otroki. Pristopajte v KARITAS, ki je največje ljudsko zavarovanje v Jugoslaviji in ki je s svojimi nizkimi mesečnimi prispevki dostopno tudi manj premožnim slojem. KARITAS je zavarovanje za vsakogar, prav posebne ugodnosti pa nudi družinam in ga zato lahko nazivamo tudi »družinsko zavarovanje«.

Spoštovano

ravnateljstvo

Vzajemne zavarovalnice,
oddelek KARITAS

Ljubljana.

Podpisana Zupan Alojzija se Vam najlepše zahvaljujem za točno in takoj izplačano posmrtnino po mojem možu.

S spoštovanjem

Zupan Alojzija, l. r.
Kranj, Glavni trg 2.

Na ladji. Elegantna gospodična vpraša mornarja, krepkega Dalmatinca: »Česa se takole na širokem morju najbolj bojite?« — Mornar: »Nemumnih ženskih vprašanj.«

V pisarni. Ravnatelj vpraša uradnika, ki je brez dela sedel ob pisalni mizi: »Kaj delate takole ob nedeljah?« — Uradnik: »Nič!« — Ravnatelj: »Dovolil bi si vas spomniti, da danes ni nedelja, ampak četrtek.«

Poznal ga je. Veletrgovec: »Nikar ne obupajte! S pridnostjo in poštenostjo človek polagoma le pride do bogastva.« — Mali trgovec: »To že vem, a rad bi vedel, kako ste vi postali bogati.«

Mladoporočenci. Ona: »Možiček, ali nisi bil sinoči malo okajen, ko si se vrnil s seje?« — On: »Oh, te ženske! Človek z veliko muko pride po stopnicah v stanovanje, potem se muči, da bi kaj rekel, a ne spravi pametne besede iz sebe, se sleče v kuhinji in se vleče s klobukom na glavi v posteljo, — pa že sklepajo, da je bil pijan!«

Zahvala

Podpisana se najtopleje zahvaljujeva Vzajemni zavarovalnici, oddelku »Karitas«, za hitro in točno izplačilo sozavarovane vsote po najini 12 letni umrli hčerki Irmii. Zavarovana nisva bila niti leto dni, pa vendar sva dobila izplačano takoj vso vsoto. Zato vsem, ki še niso zavarovani pri naši domači zavarovalnici, priporočava, da se zavarujejo čimprej.

Hrušica, 9. sept. 1940.

FRANC in ŠTEFANIJA PINTAR, l. r.
Hrušica 60. — Jesenice.

JAVNA ZAHVALA

s katero se podpisani najlepše zahvaljujem Vzajemni zavarovalnici, oddelku KARITAS, Ljubljana, za izplačilo zavarovalne vsote po naši pokojni mami.

KARITAS je res potrebna socialna in gospodarska ustanova ter domača slovenska zavarovalnica, pri kateri naj bi bil vsak zavarovan. Vsakomur priporočam in svetujem, da se takoj zavaruje, ker nihče ne ve za smrt.

Vič, 4. junija 1940.

Kajšer Ivan l. r.,
absolvent kmet. gosp. šole,
Vič 30, p. Dravograd.

Raztresenost. Profesor vstopi v svojo delovno sobo in zagleda na pisalni mizi velik šopek rož. Vpraša ženo: »Kaj pomenijo te rože!« — Žena: »Hm, se ne spomniš? Danes je vendar obletnica tvoje poroke.« — Profesor: »Res! Hvala ti! Pa me spomni, kadar boš imela ti obletnico poroke, da se ti oddolžim.«

»Ljubeznivo« ga je zavrnila. Mlad igralec mladi dami: »V soboto nastopim prvič v veliki vlogi na odru Narodnega gledališča. Boste videli, gospodična, kako bo publika kar zijala, ko me bo gledala.« — Dama: »Da, da, saj zdehati res ni mogoče z zaprtimi ustmi.«

UZAJEMNI ZAVAROVALNICE,
oddelku KARITAS,

Ljubljana,

Za znesek, kot podporo po mojem pokojnem možu, se Vam iskreno zahvaljujem. Bog plačaj!

Na Bledu, 12. sept. 1940.

Ivana Bogala, l. r.
Bled 161.

Znaki dobre kvalifikacije. Letalski častnik pilotu: »Za ta polet bo treba mnogo požrtvovalnosti, vztrajnosti in samopremagovanja. Ali smatrate, da imate te lastnosti?« — Pilot: »Smatram, da jih imam. Doma imam namreč ženo, taščo, pet otrok, radio in prižigač, za katerega nisem plačal pristojbine.«

Šajkača in šapka. Redov Marko ogleduje šajkačo in narednikovo šapko. Narednik to opazi in ga vpraša: »No, Marko, kaj misliš, kaj je bolje nositi v vojni, šajkačo ali šapko?« — Marko: »Šajkačo, gospod narednik!« — Narednik: »Zakaj pa?« — Marko: »Zato, ker potem sovražnik ne ve, ali napadamo ali bežimo, ker je šajkača spredaj in zadaj enaka.«

Javna zahvala

Podpisani Jožef Slodnjak, posestnik v Brezovcih 8, Polenshak, se javno zahvaljujem Vzajemni zavarovalnici, oddelku KARITAS, za kulantno izplačilo posmrtnine po moji pokojni teti Ivani Erlih iz Brezove in priporočam vsem mladim in starim to prekoristno zavarovanje za primer smrti, ko je človek res v najhujši stiski.

Prosim, da objavite to zahvalo v »Naši moč«, Dne 16. aprila 1940.

Jožef Slodnjak, l. r.

Zvezdoslovje na ženski gimnaziji. V sedmem razredu ženske gimnazije. Profesor: »Gospodična Kokot, povejte mi, kar veste o zvezdah in njih pomenu?« — Učenka Kokot: »Ena zvezda pomeni podporočnika, dve poročnika, tri kapetana II. stopnje...«

Optimist. Krojač: »Ali je vaš mož doma, gospa?« — Gospa: »Da!« — Krojač: »To je lepo. Tak bom vendar enkrat prišel do svojega denarja.« — Gospa: »No, vi ste pa res optimist! Mislite, da bi moj mož sedel doma, če bi imel denar.«

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

je največji slovenski pupilarno varni zavod.

DOVOLJUJE POSOJILA NA MENICE IN VKNJIŽBE.

Za vse vloge in obveze hranilnice jamči

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA.

Nikolaj Kuzmin:

Za domovinoZgodba iz španskih bojev.
(Nadaljevanje.)Deseto poglavje.
Lucienna se razkrije.

Vratar je odpahnil težka vrata in Pedro Entrez je previdno stopil v polmračno celico. Na lesenem zaboju ob zamreženem oknu je v revnem oblačilu sionela Lucienna in globoko zamišljena zrla nekam v dalje. Ko je začutila, da je nekdo vstopil, se je sunkoma okrenila.

»Don Pedro,« je dahnila in njene prsi so nalahno vzvalovile. »Čakala sem vas.«

Pedro je ostro pogledal vratarja, ki je mig razumel in se obzirno umaknil. Pedro pa je planil k Lucienni ter jo strastno prijel za roko. Njegov pogled je izražal nekaj, kar je ličilo na brezumno bol in ljubezen, ko je vprašal: »Ali me še ljubite?«

»Kako vas ne bi ljubila, don Pedro, ko sem svojo ljubezen vendar dokazala. Svoje življenje sem hotela žrtvovati za vas.«

»In ga še žrtvujete O, kolika plemenitost!«

»Ne govorite o plemenitosti, don Pedro! Ali se ne spominjate najinega razgovora v bolnišnici? Povedala sem vam, da je bilo najgloblje hrepenenje moje mladosti, da bi se mogla vsa posvetiti in žrtvovati Njemu, ki edini mora dati uteho bolnim srcem. A On mi je naložil drugačno nalogo. Žrtvovati se moram za človeka. Samo Njegovim stopinjam sem sledila, ko sem stopila pred puške.«

»Toda moje življenje je brez vašega uničeno. Vi morate živeti, sicer znorim od ljubezni.«

»Ljubezen je božje darilo. Zato govorite s spoštovanjem o njej!«

Pedro se je zgrabil za lase. Ni mogel razumeti vzvišenih misli te ženske, čutil je samo, da je nanjo priklenjen z vezmi, ki jih prej nikdar v taki moči ni čutil. Nov svet se je odpiral pred njim, svet, ki je neskončno lepši od onega, ki ga je doživljal ob divjem ritmu Chonchite. Sedel je kot strt na kamenit prizidek in zaječal:

»Oh, kako je to strašno! Le zakaj mi je naložil Bog tako preizkušnjo? Ali ne bom nikoli našel v življenju sreče?«

»Sreča je v žrtvah, don Pedro.«

»Ne razumem samega sebe več. Ali ima še kakšen smisel boriti se za domovino, ki mi bo umorila vas?«

»Domovina vas potrebuje, don Pedro, in ni je častnejše smrti kot smrt za svobodo domovine. Ne zastavljajte si vprašanj, na katera si ne morete odgovoriti. Naša življenja so v božjih rokah. Mi z življenjem le začasno upravljamo. Čim častnejše je to upravljanje, tem večja bo slava. In kaj more biti za vojaka več vredno kot slava?«

»Ljubezen, Lucienna! Kaj more biti večje, kot imenovati se tvoj in ti moja, moja vse življenje. Oh, kaj govorim! Zaneslo me je in tikal sem vas.«

»Ne zamerim vam, ne, hvaležna sem vam. Glejte, tudi jaz čutim, da se zaman borim sama s seboj in z vami. Čista in velika ljubezen je v meni, ljubezen, ki mi stiska dušo in ki obenem hrepeni po vas, don Pedro, po vas, da bi ostali veliki in domovini zvesti.«

»Kdo govori tako? Saj ste vendar zaprti kot špijonka!«

»A blazna špijonka!«

»Ne razumem vas.«

»Da, smatramo me za blazno. A vi vedite, da nisem niti blazna niti špijonka.«

»Lucienna, jaz zblaznim. Potem vendar sedaj ni nobene ovire več, da ne bi...«

»Ne, nobene ovire, don Pedro. Sedaj sem spet vaša.«

»Moja, moja, Lucienna, ali sanjam? Povejte, ne, povej to še enkrat. Sedaj ne smeš biti več sestra Lucienna.«

»Temveč le tvoja Rosita.«

Dvoje src je utripalo s silo, ki je hotela razbiti prsi. Don Pedro je jokajoč slonel ob Lucienni in je le s težavo začel razumevati svojo srečo.

Enajsto poglavje.
Demon zraka.

»Kaj, ali ni med vami nikogar, ki bi treščil to sramoto ob tla! Demon zraka mora poginiti, drugače smo ob vsako čast.«

Tako in podobno je razburjeno kričal proti svoji navadi senjor Alfonzo in se z dolgimi koraki sprehajal pred vrsto častnikov svoje eskadrile. Roke je imel sklenjene na hrbtu, oči so mu pa jezno bliskale izpod košatih obrvi.

»V dveh dneh nam je demon zraka uničil troje letal. Ali naj pošljem nad njega vso eskadrilo? Ali res ni nikogar med vami, ki bi si upal sam opraviti z njim?«

Iz vrste je stopil mlad poročnik in odločno zaklical: »Jaz si upam, don Alfonzo!«

»Ti?«

»Da!«

»Ali se zavedaš, da gre za igro s smrtjo?«

»Popolnoma!«

»In kljub temu si pripravljen spustiti se v to borbo?«

»Kljub temu! Don Alfonzo, ali si pozabil, da mi je dobrobit Španije prva dolžnost!«

»In Rosita?«

»Ona me bo razumela.«

V tistem hipu se je iz dalje pojavilo brnenje neznanega letala. Don Alfonzo je nastavljal dalnogled.

»Demon zraka,« je razdraženo ugotovil.

Častnik! so planili proti zaklonišču. Don Alfonzo in Pedro sta se stisnila k hangarjevi steni. Črno letalo se je bližalo letališču in krožilo vedno nižje. Od nekod se je oglašala strojnica, za katero se pa demon zraka očitno ni zmenil. Bilo je že videti, kot da hoče letalo pristati. Tedaj je padel iz letala bel zavitek, letalo se je pa skoraj navpično dvignilo med strašnim truščem motorja v veliko višino in izginito za oblaki.

Pedro je planil na letališče in pobral zavitek. Ko ga je odmotal, je v njem našel sledeče z lepo pisavo napisano pismo:

»Črni demon išče žrtev za življenje poročnika Entreza in bi želel boriti se s poveljnikom eskadrile senjorjem Alfonzom.

Oresto Milanesi.«

Ves bled je podal list Alfonzu, ki ga je nervozno prečital.

»Taka nesramnost! No, videli bomo, kdo je močnejši!« je bruhnilo iz starega častnika. Ko pa je zagledal Pedra, je hipoma onemel in nato vprašal:

»Kaj se je zgodilo, Pedro?«

»Oresto Milanesi je mož moje — sestre!«

Častniki, ki so se zbrali okrog svojega poveljnika, so vprašujoče buljili v Pedra.

»Poročnik Entrez, ti si bil eden naših najboljših strelcev in izvidnikov. Dokaži mi zdaj, da si res tak, za kakršnega te smatram!«

»Razumem, don Alfonzo! Toda ti ne veš, kako strašno je to. Kri je kri in sestra hoče maščevati mojo kri, ki ni bila prelita.«

»In Španija?«

»Da, Španija nad vse! Don Alfonzo, jaz grem s teboj za Španijo!«

Medtem so vojaki izvlekli iz hangarja najboljše lovsko letalo. Častniki so pomagali Alfonzu in Pedru v letalsko opremo. Počasi sta se oba napotila k letalu. Alfonzo je pogledal Pedra in mirno dejal:

»Za čast cele eskadrile gre, Pedro. In za čast Španije.«

»Da, Alfonzo. Pa je usoda vendar le kruta. Na moža svoje sestre bom moral ciljati, brez usmiljenja in sočutja ga moram pobiti. O, usoda je neizprosna in mrzla!«

Kot blisk se je razvedelo po vsem taborišču in po bližnjih vaseh, da gre nad demona zraka sam poveljnik eskadrile, z njim pa mladi poročnik, ki je že stal pred puškami lastnih vojakov. Z vseh strani so se ljudje in vojaki zgrinjali k letalu in s spoštovanjem motrili dva moža, ki bosta čez nekaj časa gledala mrzli smrti v obraz.

Z mladostno lahkoto se je vzel v letalo don Alfonzo. Sprožil je motor in vijak je začel vedno silneje peti svojo žvižgajočo pesem. Ljudje so se umaknili v širokem krogu. Ko se je vzel v letalo tudi don Pedro, je visoko vzravnan pomahal tovarišem in zaklical: »Živela Španija!« Gromko so mu odgovorili tovariši in ljudstvo. A že se je letalo odtrgalo od zelenice in v lahkih vijugah zakrožilo proti oblakom.

Dvanajsto poglavje.
Dvojboj.

Kmalu se je lovsko letalo toliko oddaljilo od letališča, da Alfonzo in Pedro nista videla okoli sebe drugega kot nebesno sinjino, po kateri so se podili snežno beli oblaki. Mladi poročnik je krčevito držal strojnico, njegove oči so se budno ozirale za črnim letalom. Nenadoma je opazil, kako je izza belega oblaka šinil črni stroj. Vedno bližje je prihajal. Alfonzo je spretno vodil svoje letalo proti črnemu, da bi ga z najprimernejše strani napadel.

(Dalje prihodnjič.)

ZAHVALA

Podpisani Miklavčič Franc, Vešter 26, se najlepše zahvaljujem zavarovanju KARITAS za izplačano darilo 100 din ob rojstvu moje hčerke Marije in to zavarovanje kot res socialno ustanovo vsakomur priporočam.

Miklavčič Franc, I. r.

Vešter 26 — Stara Loka.

Učenjak Ampère in strela. Slavní fizik Ampère se je peljal s kočijo preko polj. Bil je soparen poletni dan, ki je oznanjal nevihto. In res se je v hipu nebo zastrlo s temnimi oblaki, iz katerih so začele švigati strele. Hlapec zavozil s kočijo pod neko košato drevo, čim je začel padati dež. Ampère zapove hlapecu, naj zapelje kam ven izpod drevesa, ker v drevo rado trešči. Hla-

pec se pa strele ni zbal in je trmasto vztrajal pod drevesom. Ampère v strahu pred strelo sam zbeži izpod drevesa v polje. Ko je nalive prenehala, je prišel do kože premočen spet k drevesu, pod katerim ga je čakal povsem suh hlapec. Ampère: »Obrni in peljiva se domov! Blagor ti, da se nisi učil fizike!«

Usoda sorodstva. »Ali nimate nobenega sorodnika?« — »Ne, nobenega!« — »So vam gotovo vsi pomrli, ne?« — »Niso mi pomrli, ampak bogataši so postali.«

Slovnična učenost. »Oče je blagoslovil svoje tri otroke. Mihec, prestavi mi ta stavek v trpno obliko!« — Mihec: »Oče je bil blagoslovljen s tremi otroki.«

Anekdota. Nekoč je sedel Jonathan Swift v družbi s človekom, ki se je venomer hvalil s svojimi predniki. Ko je bilo Swiftu tega že dovolj, pravi: »Vi ste kakor krompir!« — »Zakaj krompir?« — »Da, pri krompirju je tudi tisto, kar je kaj vredno, v zemlji.«

Kdor resnico mara, ušes jej ne maši;
a kdor se je pa brani, zaveže se oči.

(Fran Levstik: Besede Slovenceem.)

ZAHVALA

Podpisana se najtopleje zahvaljujem požarnemu oddelku Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani, ki mi je tako vestno in točno izplačal odškodnino po požaru dne 12. X. 1940. Ta domači in vsakomur prekorigni zavod najtopleje priporočam.

Velike Malence, 2. XI. 1940.

VOGRIN TEREZIJA, I. r.